
KOMMUNEREVISJONSDISTRIKT 2

MØRE OG ROMSDAL

Fræna kommune

Overordna analyse

Plan for forvaltningsrevisjon

2016 – 2019

Behandling av overordna analyse og plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019

- Forslag utarbeidet av Kommunerevisjonsdistrikt 2 levert til kontrollutvalget 30.8.2016
- Kontrollutvalget i Fræna kommune behandlet dokumentet i sak **xx/** 2016 i møte 13.9.2016
- Kommunestyret i Fræna kommune vedtok plan for forvaltningsrevisjon i sak **xx/** 2016 i møte **xx.xx.**2016

Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal er interkommunalt selskap etter kommune-loven § 27. Eiere er kommunene Aukra, Eide, Fræna, Gjemnes, Molde, Nesset, Rauma, Sunndal og Vestnes. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskaps-kontroll for eierkommunene og har i dag fem revisorer. Selskapet har hovedkontor i Molde.

Forslag til overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon ble våren 2016 utarbeidet av Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal ved Einar Andersen og Anny Sønderland.

Innholdsliste

INNHALDSLISTE.....	3
1 INNLEDNING	4
1.1 PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON	4
1.2 FORVALTNINGSREVISJON	4
1.3 FRAMGANGSMÅTE OG METODE	5
1.4 GJENNOMFØRTE FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT 2008 TIL 2015.....	6
1.5 KORT OM FRÆNA KOMMUNE.....	7
2 PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON.....	8
3 OVERORDNA ANALYSE	9
3.1 PLAN- OG STYRINGSSYSTEMET	9
3.2 OMSTILLING	14
3.3 BRUKERMEDVIRKNING.....	15
3.4 ETIKK OG ÅPENHETSKULTUR.....	15
3.5 KOMPETANSE OG REKRUTTERING.....	17
3.6 ARBEIDSMILJØ OG SYKEFRAVÆR.....	18
3.7 BARN OG UNGE.....	19
3.8 HELSE, OMSORG OG VELFERDSTJENESTER.....	23
3.9 FLYKTNINGER	27
3.10 KOMMUNALTEKNISK TJENESTE	27
3.11 LANDBRUK.....	29
VEDLEGG.....	30
VEDLEGG 1: NØKKELTALL FOR FRÆNA KOMMUNE (KOSTRA)	30
VEDLEGG 2: BEFOLKNING.....	32
VEDLEGG 3: KOMPETANSE.....	34
VEDLEGG 4: BARN OG UNGE	36
VEDLEGG 5: HELSE OG OMSORG	37
VEDLEGG 6: SYKEFRAVÆR	39
VEDLEGG 7: UTGIFTSBEHOV, KOMMUNENS FRIE INNTEKTER, KOMMUNEBAROMETER.....	41
VEDLEGG 8: NYTT INNTEKTSSYSTEM.....	43

1 Innledning

1.1 Plan for forvaltningsrevisjon

Kommunestyret skal minst én gang i valgperioden vedta en plan for forvaltningsrevisjon. Det er kontrollutvalget som har ansvaret for at det utarbeides en slik plan og har innstillingsrett til kommunestyret. Det skal gjennomføres en overordnet analyse av kommunes virksomhet for grunnlag for utarbeidelse av planen. Den overordnede analysen skal gi svar på hvilke område det er knytt størst risiko til, og hvilke område det er mest vesentlig for kontrollutvalget å undersøke.

Kontrollutvalget i Fræna kommune bestilte i sak 37/2015 i møte 7.12.2015 en overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2016 til 2019 fra Kommunerevisjons-distrikt 2 Møre og Romsdal.

Plan for forvaltningsrevisjon framgår av kapittel 2 og overordna analyse framgår av kapittel 3.

1.2 Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon er del av kommunestyrets tilsyn med kommunens forvaltning (kommunens egenkontroll). Forvaltningsrevisjonens rolle framgår i veileder utarbeidet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Kontrollutvalgsboken):

- undersøke om kommunens virksomhet skjer i tråd med gjeldende lover og regler og kommunens egne planer og vedtak
- et verktøy som kommunestyret og kontrollutvalget kan bruke for å sikre at kommunen drives på en måte som ivaretar innbyggernes behov og rettigheter best mulig
- et redskap for å bidra til bedre måloppnåelse og økt kvalitet på tjenestene i kommunen

Forvaltningsrevisjon skal fungere som en kontrollmekanisme mellom kommunestyret og administrasjonen, og i tillegg legge til rette for forbedring og utvikling. God dialog og samhandling med administrasjonen vektlegges.

På bakgrunn av plan for forvaltningsrevisjon vedtatt av kommunestyret bestiller kontrollutvalget rapporter fra kommune-revisjonen. Kontrollutvalget sender rapportene til videre behandling i kommunestyret. Det er kommunestyret som fastsetter hvordan rapportene skal følges opp.

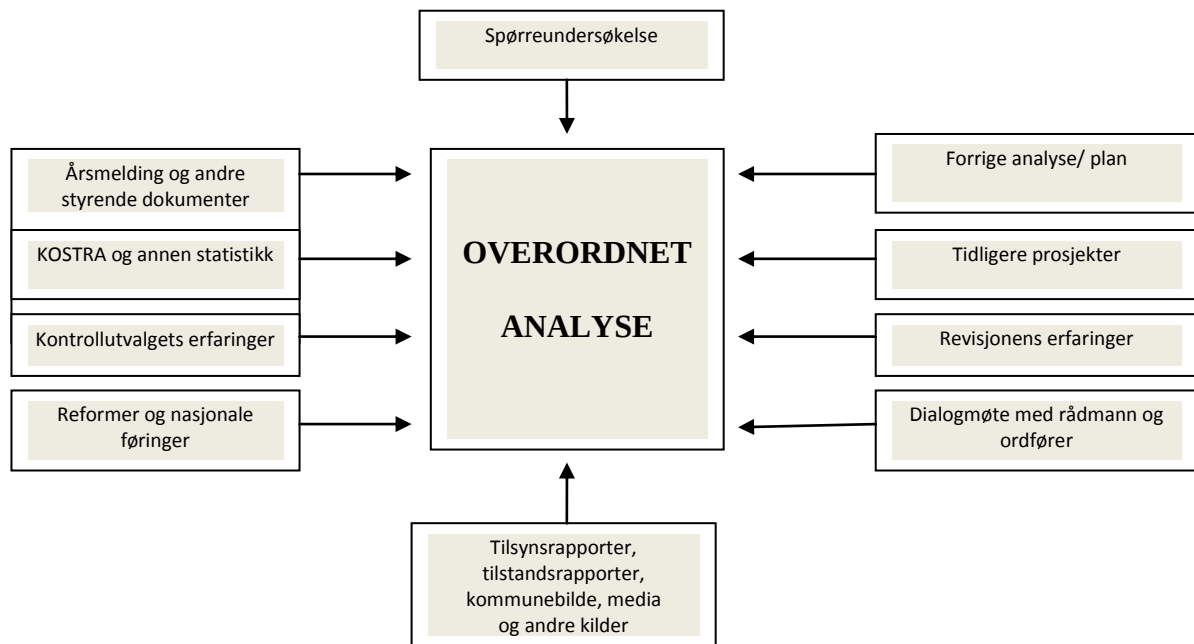
Forvaltningsrevisjon er en form for revisjon av offentlig virksomhet som i [kommuneloven § 77](#) blir definert som *systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger*.

I [forskrift om revisjon](#) § 7 blir ulike typer undersøkelser som kan være aktuelle i forvaltningsrevisjon, omtalt:

- a) Vedtaksoppfølging: om forvaltningen bruker ressurser til å løse oppgaver som samsvarer med kommunestyrets vedtak og forutsetninger.
- b) Effektivitet og måloppnåelse: om forvaltningens ressursbruk og virkemidler er effektive i forhold til målene som er satt på området,
- c) Regeletterlevelse, om regelverket etterleves,
- d) Styringsverktøyenes hensiktsmessighet: om forvaltningens styringsverktøy og virkemidler er hensiktsmessige,
- e) Administrasjonens saksbehandling: om beslutnings-grunnlaget fra administrasjonen til de politiske organer samsvarer med offentlige utredningskrav,
- f) Resultat av kommunens tjenesteproduksjon: om resultatene i tjenesteproduksjonen er i tråd med kommunestyrets forutsetninger og/ eller om resultatene for virksomheten er nådd.

1.3 Framgangsmåte og metode

Den overordnede analysen er basert på modell som er presentert i figuren under. Modellen viser ulike kildene som er brukt som grunnlag i den overordnede analysen for å vurdere og synliggjøre innenfor hvilke områder forvaltningsrevisjon bør iverksettes. Sentralt i dette arbeidet har vært gjennomføringen av en spørreundersøkelse sendt til sentrale ledere, tillitsvalgte, politikere, eldrerådet m.m. Revisjonen har også hatt samtaler med ordfører og rådmann.

Overordnet analyse for forvaltningsrevisjon er ikke ment å gi et uttømmende bilde av utfordringer i kommunen. Dokumentet peker på noen forhold der kommunen kan ha utfordringer eller utviklingspotensial som det er viktig at kontrollutvalget har fokus på.

I analysen er det redegjort for generelle utfordringer for kommunene. Denne teksten er til en viss grad felles for de kommunene der kommunerevisjonen utarbeider analyse. I tillegg er det lagt inn tekst fra tilgjengelige kilder som gir et grunnlag for vurdering av hvordan situasjonen er i den enkelte kommune.

Ifølge bestemmelsene om internt tilsyn og kontroll og revisjon i kommunelovens kapittel 12 med forskrifter er det et krav at det skal gjennomføres en overordnet analyse basert på risiko- og vesentlighetsvurderinger. Hensikten med den overordnede analysen er å fremskaffe relevant informasjon om kommunens virksomhet slik at det er mulig for kontrollutvalget å legge en plan for forvaltningsrevisjon, og å prioritere mellom ulike områder hvor det kan være aktuelt å gjøre forvaltningsrevisjon. På denne måten ønsker man å sikre at det er de nyttigste forvaltningsrevisjonsprosjektene som gjennomføres. Vesentlighet og risiko kan knyttes til en rekke ulike perspektiv for eksempel bruker, befolkning, samfunn, miljø, organisasjon, ansatte, økonomi.

I analysen vises det til ulike statistikker. Det mest sentrale er KOSTRA, som står for Kommune-Stat-Rapportering og gir statistikk om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner. Det finnes tall om for eksempel pleie- og omsorgstjenester, barnehagedekning og saksbehandlingstid, og man kan sammenligne kommuner med hverandre,

med regionale inndelinger og med landsgjennomsnittet. Sammenligningene må brukes med varsomhet, fordi det kan være ulike og spesielle forhold i de enkelte kommunene. Det kan også være ulik rapportering fra kommuner. Data må også sees i sammenheng med behovet i den enkelte kommune. Utgiftsbehovet er et anslag på hvor mye det vil koste for kommunene samlet å gi velferdstjenester til innbyggerne sine. Utgiftsbehov for hver enkelt kommune blir beregnet samlet og for ulike sektorer (behovsindekser). Informasjon om KOSTRA-tall, oversikt over utgiftsbehov og kommunens frie inntekter er tatt inn i tabeller i vedlegg 1 og vedlegg 7.

Spørreundersøkelsen har vært sentral i forhold til hvilke tema som tas med. Mange av de samme tema vektlegges av flere kommuner. Alle innspillene i spørreundersøkelsen er ikke hensyntatt, men revisjonen har sammenstilt alle svarene og vil nytte dette som bakgrunnsinformasjon i det løpende arbeidet med revisjon av kommunene. Det er viktig å merke seg at noen i sine svar ser på et område som en utfordring, mens andre kan peke på at dette fungerer godt.

Mange av innspillene i spørreundersøkelsen har vært sentrale ved valg av tema i denne rapporten. Nedenfor følger de mest sentrale utfordringene som kom fram i spørreundersøkelsen i Fræna kommune:

- Kvalitetssystem (implementere)
- IKT og datasikkerhet (trygge datasystemer)
- Brukermedvirkning og brukerundersøkelse
- Kompetanse og rekruttering
- Demografi
- Kommunereform
- Sykemeldinger og fravær
- Informasjon
- Tverrsektoriell samarbeid
- Forebygging
- Tilrettelagte boliger
- Helsestasjon- og skolehelsetjeneste
- PPT
- Logopedhjelp
- Flyktninger
- Rus- og psykiatri
- Pleie- og omsorgssektoren
- Innkjøp – offentlig anskaffelser
- Vedlikehold av kommunale bygg
- Behandlingstid på byggesaker og fradeling
- Oppfølging av ulovlige tiltak
- Effektiv oppfølging av vedtak

Kontrollutvalget i Fræna kommune gav i møte 21.9.2015 innspill til arbeidet med analyse og plan for forvaltningsrevisjon. Et foreløpig utkast ble drøftet i møte 14.6.2016, og kontrollutvalget kom med innspill knyttet til området «Plan- og styringssystem» og «Barn og unge».

1.4 Gjennomførte forvaltningsrevisjonsprosjekt 2008 til 2015

Kontrollutvalget har basert på overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon for periodene 2008 til 2011 og 2012 til 2015 bestilt forvaltningsrevisjonsrapporter fra Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal. Følgende prosjekter er gjennomført:

- Samhandlingsreformen (2015)
- Kvalitet i grunnskoleopplæringen (2013)
- Refusjon sykepenges (2011)
- Byggesaksbehandling (2009)

Rapportene er tilgjengelig på kommunens hjemmeside og nkrf.no/forvaltningsrevisjonsregister/

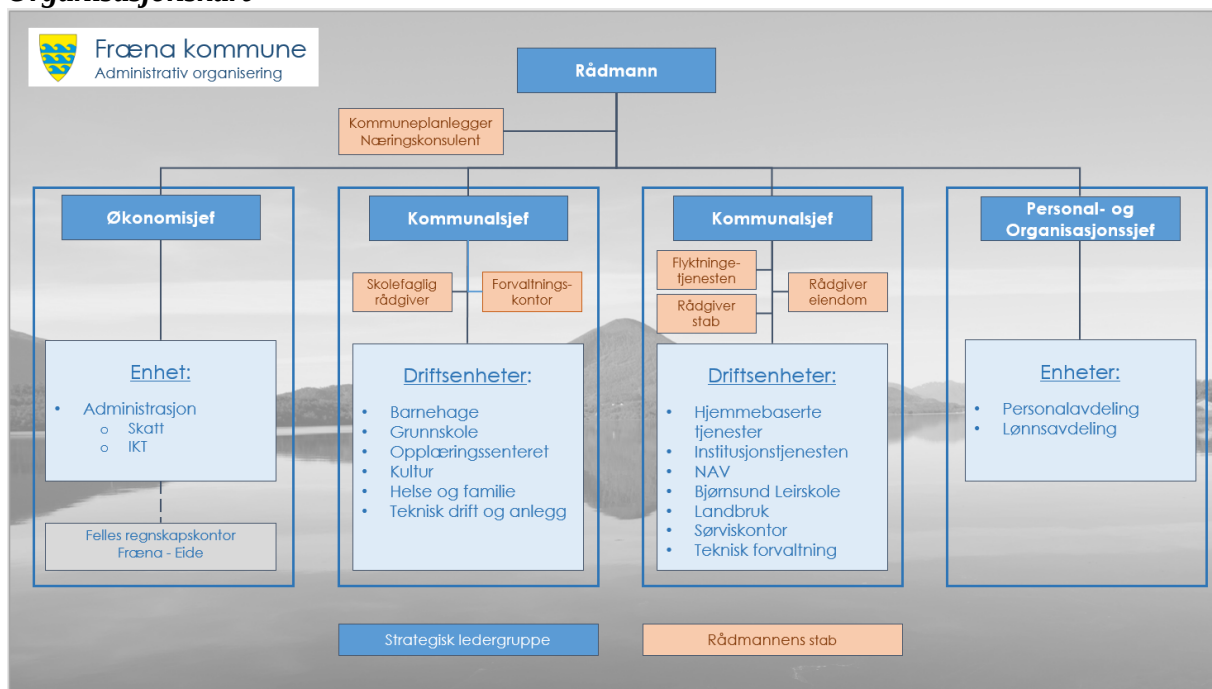
I plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2012 til 2015 prioriterte Fræna kommune følgende prosjekter: 1) Kvalitet i hjemmebaserte tjenester 2) Vedlikehold av kommunale bygg 3) Kommunens økonomiske situasjon 4) Samhandlingsreformen 5) Kvalitet i grunnskoleopplæringen 6) Kommunens ansvar som miljømyndighet 7) Kommunens arbeid med klimatilpasning av egen virksomhet

1.5 Kort om Fræna kommune

Fræna kommune hadde 31.12.2015 580 årsverk fordelt på 785 ansatte. Fræna kommune er organisert med driftsenheter som til sammen har ansvar for all tjenesteyting til innbyggerne. I tillegg er det stabs- og støttefunksjoner som økonomi, informasjonsteknologi, planarbeid, personalarbeid, politisk sekretariat.

Rådmannen og to kommunalsjefer utgjør den sentrale ledelsen i kommunen, og har ansvar for strategisk ledelse, koordinering, utvikling og planlegging, og skal i tillegg følge opp, kontrollere og rapportere tilbake til kommunestyret.

Organisasjonskart

Kilde: Fræna kommune, Årsmelding 2015

For ytterligere informasjon om Fræna kommune vises det til kommunens årsmelding, årsbudsjett, handlingsprogram og økonomiplan jf. www.fræna.kommune.no

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av kommunestyret 12.12.2005 for perioden 2005-2017. De overordnede målene i kommuneplanens samfunnsdel er organisert i fire fokusområde:

1. Samfunn og livskvalitet:

- 1.1 Fræna kommune skal fremje god infrastruktur og næringsutvikling
- 1.2 Fræna kommune skal vere ein leiande landbrukskommune
- 1.3 Fræna kommune skal sikre og vidareutvikle natur-, kultur- og miljøkvalitetar
- 1.4 Fræna kommune skal stimulere det frivillige arbeidet

2. Tenestetilbod/brukarar:

- 2.1 Fræna kommune skal gi eit trygt og utviklande oppvekstmiljø
- 2.2 Fræna kommune skal ivareta innbyggjarane sine behov for omsorg, tryggleik og pleie
- 2.3 Fræna kommune skal vere ein brukarvenleg kommune

3. Organisasjon/medarbeidarar:

- 3.1 Fræna kommune skal ha eit positivt omdømme
- 3.2 Fræna kommune skal vere ein attraktiv arbeidsgivar
- 3.3 Fræna kommune skal ha eit godt arbeidsmiljø

4. Økonomi:

- 4.1 Fræna kommune skal ha god økonomistyring for å sikre handlefridom

2 Plan for forvaltningsrevisjon

I planen pekes det på aktuelle tema uten å foreslå detaljerte problemstillinger. Siden dette er en fireårsplan er det en fordel at det kan legges opp til en viss fleksibilitet slik at kommunen/kontrollutvalget kan velge tidsaktuelle tema for forvaltningsrevisjon.

Følgende tema er ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering særlig aktuelle for forvaltningsrevisjon i perioden 2016-2019:

- Plan- og styringssystemet herunder
 - helhetlig planlegging og oppfølging
 - kvalitetssystem, internkontroll, avvikshåndtering
 - informasjonssikkerhet
- Kompetanse og rekruttering herunder
 - oppfølging av rekrutterings- og kompetanseplan innen områdene barnehage, helse, pleie og omsorg
- Barn og unge herunder
 - barnehage
 - utenforskap
 - tverrfaglig oppfølging av utsatte barn
- Helse, omsorg og velferdstjeneste herunder boligsosialt arbeid

Følgende tema kan også være aktuell for forvaltningsrevisjon i perioden 2016-2019:

- Omstillingskompetanse og omstillingskapasitet
- Bærekraftig utvikling
- Medvirkning og forankring
- Brukermedvirkning på individ- og systemnivå
- Helsestasjon og skolehelsetjeneste
- Hjemmetjenester
- Psykisk helse og rus
- Forebyggende arbeid
- Integrering av flyktninger
- Offentlige anskaffelser
- Informasjonssikkerhet
- Vedlikehold av kommunale bygg herunder plan og oversikt

Ved prioritering av aktuelle prosjekt er det tatt hensyn til hvilke risiko- og vesentlighetsområder kommunen selv har stort fokus på og arbeider med. Det vil være mindre aktuelt å gå inn på disse områdene.

For detaljer og bakgrunn vises det til overordna analyse i neste kapittel.

3 Overordna analyse

3.1 Plan- og styringssystemet

Kommunelovens formål gir viktige føringer for kommunene når det gjelder effektivitet, bærekraftig utvikling, tillit og etikk.

Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt.

Formålsbestemmelsen i kommuneloven § 1 lyder:

Formålet med denne lov er å legge forholdene til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre, og for en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteresser innenfor rammen av det nasjonale fellesskap og med sikte på en bærekraftig utvikling. Loven skal også legge til rette for en tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard.

Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll. (kommuneloven, forvaltningsloven)

For å sikre god styring er det sentralt at plan- og styringssystemet er hensiktsmessig. Det skjer utviklingsarbeid i kommunene knyttet til plan og styringssystemet inklusiv internkontroll. Dette er et vesentlig område som også blir vektlagt i svarene i spørreundersøkelsen.

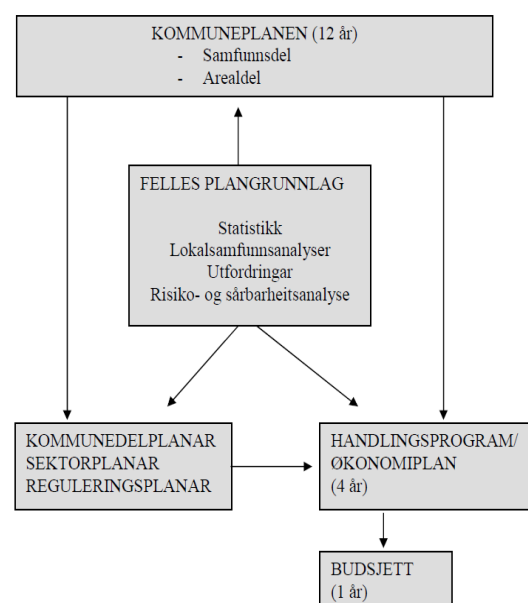
Det er mange krav og forventninger knyttet til kommunens planlegging, jf. informasjon under.

Eksempler på krav/ forventninger knyttet til planlegging i kommuner

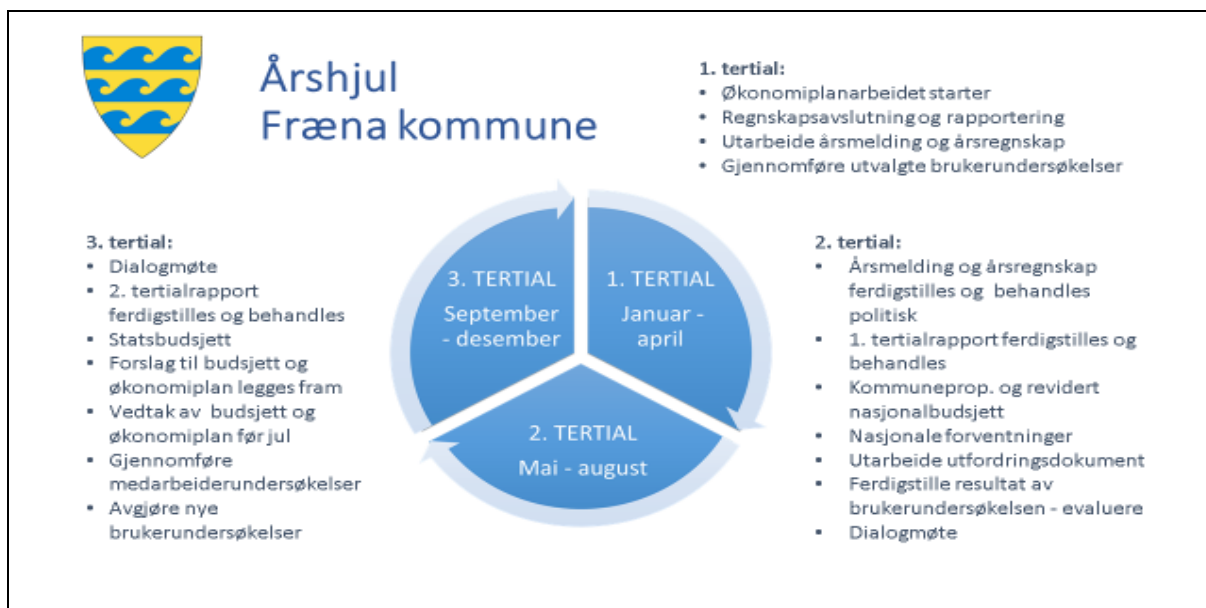
- Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.
- Økonomiplanen skal gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver. Kommunestyrets prioriteringer, målsettinger og premisser skal komme tydelig fram.
- Barn og unges interesser skal ivaretas.
- Kommunene skal ha oversikt over folkehelseutfordringene i kommunen og fastsette mål og strategier.
- Nasjonale forventninger til kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling som skal legges til grunn for de nye kommunestyrenes arbeid med kommunale planstrategier og planer.
- Det er statlig planretningslinjer for klima- og energiplanlegging i kommunene.
- Kommunal beredskapsplikt - risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplan.

Ulike planer og rapporteringer er viktige styringsdokument. Det er krav knyttet til høringer og medvirkning. Et helhetlig plansystem skal sikre sammenheng mellom ulike planer og fokus på både sentrale mål, kvalitet og økonomi. Det er vesentlig å sikre helhetlig planlegging og oppfølging av planer.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av kommunestyret 12.12.2005 for perioden 2005-2017. Planen gir mål, strategier og tiltak for å nå målene knyttet til fokusområdene. Figuren til høyre er hentet fra nevnte dokument og viser hvordan kommunen gjennom en kommune-styreperiode skal arbeide med disse dokumentene.

Årshjulet beskriver vesentlige administrative og politiske oppgaver og prosesser i løpet av året. Oppgavene og prosessene er beskrevet i årsmelding 2015:

Kilde: Fræna kommune, Årsmelding 2015

Fræna kommune skal i løpet av 2016 utarbeide planstrategi og starte på arbeidet med rullering av kommuneplanen. Med grunnlag i den overordnede kommuneplanen utarbeides strategiske planer og handlingsplaner innen ulike tema og virksomhetsområder. På kommunenes hjemmeside er det gitt en oversikt over planer:

- Bustadbyggeprogram 2012-2016
- Energi og klimaplan for Fræna
- Energiutreiing for Fræna kommune (2011)
- Handlingsplan mot mobbing i barnehagene i Fræna
- Hovedrapport Kraftsystemutredning 2007
- Sektorplan idrett og friluftsliv 2013-2016, handlingsdel 2016
- Kommuneplan - arealdelen 2015-2027
- Kommuneplan - samfunnsdel 2005-2017
- KRUS-rapport 2006-2008
- Landbruksplan 2004-2015
- PROF-plan 2014-2020
- Risiko- og sårbarhetsanalyse 2014-2017
- Ruspolitisk handlingsplan for Fræna kommune 2012-2016
- Skulebruksplan 2010
- Strategisk Næringsplan 2010-2021 Del 1: Plangrunnlag
- Strategisk Næringsplan 2010-2021 Del 2: Tiltak
- Trafikktryggingsplan 2014-2017

Det er et risikoområde at kommunene ikke klarer å planlegge godt nok i forhold til framtidens behov og kommunens utfordringer. Dette kan for eksempel gjelde forhold knyttet til befolkningsutvikling, økonomiske rammevilkår og andre rammebetingelser og krav til kommunene.

KOSTRA blir benyttet i mange kommuner og blir brukt som grunnlag for sammenligning mellom kommuner og kommunens prioritering. KOSTRA-data brukes i større og større grad både i administrasjonens interne rapportering og styring, i de politiske prioriteringer som gjøres av kommunestyret, av tilsynsorganene og dels også media jfr. kommunebarometeret. Dette betinger at KOSTRA-dataene både er relevante, riktige og sammenlignbare mellom kommuner. Kvaliteten av KOSTRA-rapporteringen og bruken av styringsdata kan være forbundet med usikkerhet. Dette er generelle risikoområder som gjelder for flere kommuner.

En sentral del av styringen er å sikre at virksomheten drives i tråd med de mål og rammer. **Internkontroll** skal sikre at det ikke skjer avvik på vesentlige områder. I forslag til ny kommunelov foreslås det å innføre en ny og mer omfattende bestemmelse om internkontroll.

Denne skal bidra til å styrke internkontrollen ved å gjøre reguleringen av internkontrollen tydeligere og mer helhetlig.

Kravet om internkontroll i kommuner er i dag forankret i kommunelovens § 23. Det er videre en lang rekke bestemmelser i kommuneloven og særlovene knyttet til internkontrollarbeid. For eksempel er internkontroll knyttet til det fysiske miljø, til tjenestetilbudet til brukere og til forholdene for de ansatte.

Sentrale særlover som gir bestemmelser om internkontroll

- Helse- og omsorgsloven (§ 3-1) jf. forskrift om internkontroll i helse- og omsorgstjenesten
- Barnevernloven (§ 2-1) jf. forskrift om internkontroll etter barnevernloven
- Lov om sosiale tjenester i NAV (§ 5) jf. forskrift om internkontroll for kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen
- Arbeidsmiljøloven/ HMS
- Internkontroll på informasjonssikkerhetsområdet

Det skjer utviklingsarbeid i kommunene knyttet til plan og styringssystemet inklusiv internkontroll. Dette er et vesentlig område som også blir vektlagt i svarene i spørreundersøkelsen.

Flere og flere kommuner har de siste årene utviklet mer helhetlig og overgripende systemer. Mange kommuner har tatt i bruk **elektronisk kvalitetssystem**. Det viser seg at det tar tid å få dette på plass i mange kommuner. Dette gjelder også for Fræna kommune. Kommunen har et elektronisk kvalitetssystem levert av Kommuneforlaget. Systemet inneholder bl.a. personalhåndbok, kvalitetshåndbok, system for avvikshåndtering, lovsamling og HMS-håndbok. Kvalitetssystemet skal brukes av ansatte på alle nivå i organisasjonen og vil være en del av kommunens internkontrollsystem.

Fræna kommunen har utarbeidet en rekke reglement som nyttes som styringsverktøy. De mest sentrale er:

- Økonomireglement (vedtatt 27.8.2001)
- Delegasjonsreglement (vedtatt 27.8.2001, sist revidert 17.11.2014, sak 46/2014)
- Finansreglement (vedtatt 23.5.2011)
- Reglement for byggerekneskap/ investeringsprosjekt (vedtatt 18.6.2012)
- Økonomireglement (vedtatt 31.8.2015, sak 53/2015)

Reglementene dekker bl.a. områdene budsjettdelegasjon, attestasjon og anvisning, rapporterings-rutiner og delegert beslutningsmyndighet. Finansreglementet regulerer plassering av ledig likviditet, langsiktige finansielle aktiva og forvaltning av kommunens gjeldsportefølje. Reglementet for byggerekneskap/ investeringsprosjekt omhandler byggeprosessen fra start til slutt med framlegging av regnskapet til politisk godkjenning.

Implementering av kvalitetssystemet vil være arbeids- og ressurskrevende i hele organisasjonen. I årsrapport 2015 gis følgende informasjon om implementering av systemet:

Kommunens styringssystem

«Fræna kommune anskaffet for en tid tilbake et elektronisk kvalitetssystem som skal samordne all interkontroll i kommunen. Deler av systemet er tatt i bruk, og målet er at hele systemet skal være i aktiv bruk i løpet av inneværende år... Kvalitetssystemet skal brukes av tilsatte på alle nivå. Aktiv bruk forutsetter imidlertid at personalet får nødvendig opplæring. Hvert enkelt tjenestemråde vil også måtte legge inn og tilpasse systemet til egen drift. Samlet ser en at implementeringsprosessen både blir arbeids- og ressurskrevende».

Intern kontroll

«Kommunen har i 2015 fått på plass nytt økonomi- og finansreglement. Det foregår et kontinuerlig arbeid med å ta i bruk hjelpemidler for intern kontroll som ligger i økonomi- og sak/ arkivsystemet. Stadig flere rutiner blir digitalisert, bl.a. reiseregning, fravær og tidsregistrering. Dette arbeidet gjelder også områder som budsjett, regnskapsdokumentasjon og attestering/ anvisning. Digitalisering bidrar til korrekt registrering og faste rutiner for godkjenning og anvisning. I 2016 er det satt i gang et omfattende arbeid ved hjelp av KS for å bedre internkontrollen i kommunen. På starten av det nye året arbeides det med å lage nye reglement for etiske retningslinjer, behandling av personopplysninger og anskaffelser».

Informasjonssikkerhet omfatter alle tiltak som sikrer konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet til informasjon og IKT-systemer, det vil si alt som sørger for å gi korrekt informasjon til de rette menneskene til rett tid.

Interkommunalt IKT samarbeid (IKT-Orkidé)

Fræna kommune er i dag med i IKT Orkide samarbeidet. Kommunen har avsatt to 20 % stillinger til dette samarbeidet, men dette ble redusert til en 20 % stilling fra 1.1.2016. Kommunen bruker fremdeles, som nest største deltakende kommune, betydelige midler både på drift og investering for å delta på dette samarbeidet.

Det er viktig at det er fokus på informasjonssikkerhet og datasikkerhet. Informasjonssikkerhet er et område der det for alle kommuner vil være en generell risiko både for at systemet for internkontroll ikke er godt nok og kanskje særlig for at det ikke etterleves.

I årsrapport 2015 opplyses det at det i 2014 ble anskaffet en ny lagringsløsning for kommunen, og dette har gjort at kommunen måttet anskaffe en ny løsning for «backup» i 2015. Videre opplyses følgende om trusselbildet på informasjonsteknologiområdet:

Det er et stadig økende trusselbilde i form av virus og hacking mot kommunen, og det brukes mye tid på å bekjempe disse truslene. Det stilles også stadig strengere krav fra myndighetene om sikker behandling av data, samtidig som andre data skal gjøres mer tilgjengelig. Denne balansegangen er en stor utfordring for IKT-området i kommunen. Her er det også viktig å sørge for at brukerne av systemene har fått nødvendig opplæring, da feil bruk kan være en stor sikkerhetsrisiko. I 2015 har vi i tillegg hatt mange forsøk på infisering av nettverket med såkalt Cryptolocker-skadevare. Takket være våre investeringer i sikkerhet har vi klart å avverge dette.

De største risikoområdene eller utfordringene for kommunene knyttet internkontroll framover er iverksetting, opplæring, bruk og avvikshåndtering

Gode **saksbehandlingsprosesser** er viktig blant annet for å ivareta brukernes rettssikkerhet. Det er også en forventning om at kommunen skal fatte riktige avgjørelser, ha rettferdig, rask og god saksbehandling, og at det skal være forutberegnelighet i avgjørelsene gjennom at kommunen opptrer konsekvent og at tilsvarende saker behandles likt. Økonomiplanleggingen i kommunen skal sørge for at begrensede ressurser blir anvendt så effektivt som mulig. De krav som er stilt i kommuneloven § 44, skal bidra til at kommunene kan ivareta økonomiforvaltningen i et lengre perspektiv.

Kommunal- og regionaldepartementet, utgav i 2013 en veileder om økonomiplanlegging i kommuner og fylkeskommuner. Følgende sies om økonomiplanlegging:

«God planlegging av prosessen med økonomiplanen er en forutsetning for å oppnå et godt resultat og en god økonomiplan. En prosess bør være politisk forankret, ha tydelige skiller mellom administrative og politiske ansvar og roller, realistiske og klare tidsfrister, samt avklare ambisjonsnivået i økonomiplanen. Økonomiplanen må være basert på et realistisk og fullstendig grunnlag. Dette innebærer at arbeidet med økonomiplanen må bygge på en god forståelse av kommunens økonomiske situasjon. Som et minimum bør kommunen ha et forhold til sentrale nøkkeltall som netto driftsresultat, netto finansutgifter og gjeldsgrad, samt hvilke mål kommunen har for økonomien og for tjenestene».

Kommunerevisjonen får kunnskap om planlegging, styring og rapportering på økonomi-området. Revisor utarbeider revisjonsberetning og rapporterer til kontrollutvalget. Rapport fra revisor til kontrollutvalget vår 2016 sier følgende om økonomi og økonomiske utfordringer:

Driften: Kommunen har et netto driftsresultat på 15,4 mill kroner (4,35 %) i 2015. Netto driftsresultat i prosent av inntektene har i perioden vært høyere enn for fylket (2,2 %) og godt over måltallet på 1,75 (2015) Nøkkeltallet netto driftsresultat viser overskuddet eller underskuddet i drifta av kommunen, og er andelen av årets driftsinntekter som ikke er brukt i drifta.

Soliditet: Kommunen har høy lånegjeld og den har økt med 23 mill. siden 2014. Lånegjelden i % av drifts-

inntektene er litt synkende og ligger nå på omtrent samme nivå som landet inklusiv Oslo men langt under fylkesnivå. Kommunen ligger allikevel over Kostragruppe 10. Nøkkeltallet lånegjeld driftsmidler sier noe om kommunens soliditet dvs. fordeling mellom gjeld og egenkapital. I lånegjelden er formidlingslån og pensjonsforpliktelser holdt utenom. Fylkesmannen har her satt et måltall på 50 %, dvs at størrelsen på lånegjelden ikke bør utgjøre mer enn halvparten av kommunens brutto driftsinntekter. Fræna kommune ligger over dette med sine 78 %.

Likviditet: Arbeidskapitalen er på 20,3 % og litt over fylket (19,5 %)

Nøkkeltallet sier noe om grunnlikviditeten til kommunen dvs. muligheten til å betale for sine forpliktelser etter hvert som de forfaller. Likviditeten målt som arbeidskapitalens driftsdel bør minst utgjøre 5 % av kommunens driftsinntekter. Fræna kommune ligger langt over og har en brukbar likviditet.

Regnskapsresultatet omtales i årsmelding 2015:

«Fræna kommunes regnskap for 2015 viser et regnskapsmessig overskudd på 15,4 mill. kroner. ... Dette resultatet fremkommer etter at det er dekt inn 11,2 mill. kroner av tidligere års merforbruk (underskudd). Budsjettet inndekking utgjorde også 11,2 mill. kroner. Kommunens underskudd fra tidligere år er nå dekket inn og det er forventet at Fylkesmannen tar Fræna kommune ut av ROBEK-registeret før sommeren. Bedringen i resultat i forhold til prognosen før årsskiftet skyldes i hovedsak et betydelig bedre resultat enn ventet på enhetene, lavere pensjonskostnader, større statlig tilskudd vedrørende ressurskrevende brukere og at skatteinngangen ble som budsjettet. Noen av disse postene var usikre helt frem til endelig beregning i februar i år».

Kommunene må oppfylle krav i lov om forskrift om **offentlig anskaffelse**.

Anskaffelsesregelverket er omfattende og erfaringsvis er innkjøpsområdet et område med risiko for brudd på regelverket. Innkjøp er et område som bør ha særlig oppmerksomhet.

Fræna kommune er, som alle andre offentlige instanser, bunden av et regelverk om kjøp av varer og tjenester. Fræna kommune har inngått avtale med Nordmøre interkommunale innkjøpssamarbeid om innkjøp av definerte varer og tjenester.

Nordmøre interkommunale innkjøpssamarbeid

Nordmøre interkommunale innkjøpssamarbeid ble etablert i 2002. Samarbeidet er formalisert etter kommuneloven § 27. Følgende kommuner er del av samarbeidet: Kristiansund, Averøy, Aure, Eide, Fræna, Gjemnes, Halså, Rindal, Smøla, Sunndal, Surnadal og Tingvoll.

Samarbeidskommunene finansierer årlig en stilling ved Innkjøpstjenesten. Målsetting med samarbeidet er å effektiviser anskaffelsesprosessene på rammeavtaler og ved økt volum oppnå bedre betingelser og reduksjon av anskaffelseskostnadene. Det er ressursbesparelsene for samarbeidskommune da den enkelte samarbeidskommune slipper å gå ut med konkurranse på de områder der en har felles avtaler.

Det er viktig at kommunen utarbeider rutiner/ retningslinjer for etterlevelse av bestemmelsene i regelverket om offentlige anskaffelser. Kommunen må ha tilstrekkelig kompetanse på innkjøpsområdet. Det er utarbeidet reglement for offentlig anskaffelser i Fræna kommune. Dokumentet er til politisk behandling vår/ sommer 2016. Reglementet omtaler: 1) Grunnleggende prinsipper for alle anskaffelser 2) Organisering 3) Innkjøpsrutiner

I årsmelding 2015 gis det opplysninger om utfordringer på **driftsområdet teknisk forvaltning**: En utfordring er: «Få til eit planverk som fungerer i kommunen slik at alle veit kva dei skal gjere, og slik at vi får ei normal framdrift i sentrale bygge- og anleggssaker i kommunen».

Plan- og bygningsloven (pbl.) pålegger kommunene å ha **planer for bruk og vern av kommunale arealer og ressurser**. Kommunene skal treffe vedtak om nesten all byggeaktivitet innenfor kommunegrensene. Det er gjennomført forenklinger innen byggesaksbehandlingen fra 1. juli 2015. Det er viktig at innbyggerne har tillit til at kommunen håndhever loven på en

forutsigbar, lik og effektiv måte. Et hensiktsmessig og oppdatert planverk bidrar til å sikre effektivitet og likebehandling. Det vil på grunn av generelle utfordringer på området være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon av byggesaksbehandling i de fleste kommunene. KOSTRA-tall om gjennomsnittlig saksbehandlingstid i byggesaker med 12 ukers frist og 3 ukers frist viser at disse overholdes i Fræna kommune.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Helhetlig planlegging
- Implementering av kvalitetssystem og oppfølging av avvik
- Offentlige anskaffelser – rutiner og praksis herunder:
 - har kommunen formålstjeneslig innkjøpsstrategi
 - blir varer og tjenester kjøpt i samsvar med reglene om offentlig innkjøp
 - bruker kommunen rammeavtalene sine
- Informasjonssikkerhet

3.2 Omstilling

Det skjer endringer og omstillinger i kommunal virksomhet. Dette kan være omorganisering og opplegging av driften som for eksempel overgang til mer hjemmebaserte tjenester. Bakgrunn for endringene og omstillinger er mange. De kan være motivert ut fra behovet for å spare penger, effektivisering/ forbedringsarbeid, faglig utvikling og nasjonale reformer som samhandlingsreformen og kommunereformen.

Kommunereformen

Stortinget har gitt tilslutning til å gjennomføre en kommunereform. Regjeringen har følgende mål for reformen:

- Gode og likeverdig tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

Det er planlagt å legge fram en samlet lovproposisjon om nye oppgaver til kommunene våren 2017, samtidig med en proposisjon om ny kommunestruktur.

Kommunereformen preget kommunepolitikken i 2015 og 2016. Kommuner skulle fatte vedtak om de skal slå seg sammen med andre kommuner innen 1. juli 2016. Fræna kommunestyre vedtok i møte 13.6.2016 å danne en ny kommune sammen med Eide kommune.

Omstilling og endringer kan få både positive og negative konsekvenser for borgere/ brukere og ansatte. Det kan skape usikkerhet og føre til sløsing med ressurser om prosessene ikke er gode. Kommunene må ha kompetanse og kapasitet til å gjennomføre gode omstillingsprosesser. Informasjon og medvirkning i samsvar med lov og avtaleverk er sentralt. Ansattes medvirkning er forankret både i arbeidsmiljøloven og hovedavtalen. Arbeidsgiver har styringsrett og må følge spillereglene i lov og avtaleverk. Brukermedvirkning skal også sikres i omstillingsprosesser. Både på bakgrunn av gjennomførte prosesser i kommunene, og ikke minst forventa krav til større omstillinger, anses omstillingsarbeid som et risikoområde. Det er vesentlig at kommunene lykkes med omstillinger både av hensyn til kvalitet og økonomi.

Fornyelse og innovasjon i offentlig sektor blir vektlagt. I regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 ([Omsorg 2020](#)) er for eksempel en av fem langsiktige strategier fornyelse og innovasjon. Enkelte kommuner tar i bruk verktøy som Lean metoden.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Omstillingskompetanse og omstillingskapasitet
- Medvirkning og forankring

3.3 Brukermedvirkning

Brukermedvirkning på systemnivå (eldreråd, samarbeidsutvalg i skolen etc.) og individnivå er sentralt og blir mer vektlagt. Det er større krav om dette gjennom lovgivning.

Brukermedvirkning er viktig både for å sikre gode tilpassa tilbud og med tanke på effektiv bruk av ressursene i framtida. Med større behov og knapphet på ressurser vil kommunene kunne være avhengig av å ta i bruk den kapasitet brukerne, pårørende og frivillige representerer. Hvordan kommunene legger til rette for brukermedvirkning blir da viktig. Noen kommuner gjennomfører brukerundersøkelser. Kommunene har i økende grad lagt til rette for medvirkning blant annet fra ungdom/ungdomsråd. Brukerinvolvering og brukerperspektivet er fortsatt for dårlig ivaretatt i mange kommuner. I regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 ([Omsorg 2020](#)) er for eksempel en av fem langsiktige strategier «Sammen med bruker, pasient og pårørende».

De største risikoområdene eller utfordringene for kommunen knyttet til brukermedvirkning framover er å følge opp økte krav til og vektlegging av brukermedvirkning på individ og systemnivå. Videre at bruker, pårørende og frivillige involveres, og at kommunen sikrer likebehandling og utforming av brukertilpasset tilbud.

I årshjulet til Fræna kommune går det fram at det i første tertial skal gjennomføres utvalgte brukerundersøkelser, at det i 2. tertial skal resultat av brukersøkelser ferdigstilles og at det i 3. tertial skal nye brukerundersøkelser avgjøres. Det har vært gjennomført brukerundersøkelser ved barnehager, skoler og pleie og omsorg. Det skal gjennomføres medarbeiderundersøkelser annet hvert år.

Ved hver skole skal det være etablert: samarbeidsutvalg (grunnskolen), skoleutvalg (videregående skolen), elevråd (begge skoleslag) og foreldreråd (grunnskolen) (www.Frana.no).

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Brukermedvirkning, herunder er aktuelt tema:
 - Brukerundersøkelser
 - Brukermedvirkning på individ- og systemnivå

3.4 Etikk og åpenhetskultur

Kommuneloven skal legge til rette for en tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard. Etikk er en viktig del av all arbeidslivspraksis. Etikk er de verdiprioriteringer som ligger til grunn for enhver beslutning eller handling.

KS og Transparency International Norge (TI) anbefaler at kommuner har etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte, og at retningslinjene er behandlet av kommunestyret. KS og TI anbefaler at de etiske retningslinjene også blir gjort gjeldende for kommunale foretak.

Etiske retningslinjer i Fræna kommune

Fræna kommunen har arbeidet med å lage nye etiske retningslinjer. Retningslinjene ble politisk behandlet og vedtatt våren 2016.

I årsmelding 2015 redegjøres det for det arbeid som har vært gjennomført på området.

Kommunen skal redegjøre i årsberetningen for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten og i kommunale foretak. Det er vesentlig at kommunen utarbeider og sikrer at det er oppmerksomhet rundt de etiske retningslinjene.

Årsrapport 2015 omtaler etikk

Etisk standard skal bidra til at de ansatte forholder seg på en etisk forsvarlig og god måte i sitt daglige arbeid, og må ses i sammenheng med kommunens visjon for de ansatte:

«Arbeidsplasser med trivsel og utvikling gir gode tjenester!»

Etikk er systematisk tenking om hva som er rett og galt, og handler om hva vi finner verdt, eller verdifullt, både å leve for og å leve etter. Fræna kommune sine oppgaver er å arbeide for fellesskapets beste. Kommunens ansatte skal være seg bevisst at de er i innbyggernes tjeneste. Som tjenesteyter, som forvalter av fellesskapets verdier og ved utøvelse av offentlig myndighet stilles det høye krav til den enkeltes etiske holdninger og integritet. Alt vårt arbeid skal bygge på og være preget av våre grunnverdier. I denne sammenhengen har kommunen nedfelt dette i forkortelsen **IDAR**, som står for; Imøtekommende – Dyktig – Ansvarlig – Respekt. Som ansatte skal vi alltid ha med oss **IDAR** i virke og arbeidshverdag for kommunen vår.

Ny lovgivning om varslere i arbeidsmiljøloven stiller krav til mer systematisk bruk av avviksmeldinger og tydelige kommunikasjonskanaler. Kommunene skal fremme ytringsfriheten i arbeidslivet på en bærekraftig måte, slik at det kan fokuseres på interne forhold i organisasjonene.

Kommunal og moderniseringsdepartementet tar i brev datert 13.4.2016 opp kommunens innsats for å **styrke de ansattes ytringsfrihet**:

«Det er viktig at så vel folkevalgte, ledere og ansatte er kjent med rammene for de ansattes ytringsfrihet...

Kommunene bør først og fremst sørge for at de ikke har retningslinjer eller reglement som går for langt i å begrense de ansattes ytringsfrihet. Kommunene bør gjennomgå slike reglementer mv. og vurdere om de er i tråd med gjeldende rett... Det er viktig å skape et arbeidsmiljø hvor de ansatte føler de kan ytre seg.

Kommunene bør sette seg mål om å ha en ytringskultur i kommunen, der ansatte i kommunen kan bruke ytringsfriheten sin. De ansatte i kommunene sitter på viktig kunnskap og har informasjon som kan bedre både samfunnsdebatten og kvaliteten på tjenestene. Samtidig må kommunene sikre at ledere og folkevalgte godtar at ansatte ytrer seg om kommunale forhold. Dette kan gjøres gjennom holdningsskapende arbeid om ytringsfrihetens grenser og innholdet i lojalitetsplikten».

Det er viktig for demokratiet og rettsikkerheten til borgerne at kommunen legger til rette for åpenhet og innsyn i den virksomhet kommunen bedriver. Kommune-loven slår fast at kommuner plikter å drive aktiv informasjon om sin virksomhet, og at forholdene skal legges best mulig til rette for offentlig innsyn i den kommunale forvaltning. Partene i en sak som behandles i kommunen har rett til partsinnsyn i egen sak etter forvaltningsloven. Alle har rett til innsyn i saksdokument, journaler og lignende register etter offentlighetsloven. Kommunen har i noen tilfeller likevel hjemmel og plikt til å unnta opplysninger/ dokumenter fra innsyn.

Økonomiske misligheter omfatter alt fra korrupsjon, regnskapsmanipulasjon, underslag, urettmessige belastninger av private utgifter etc. Begrepet misligheter er ikke et rettslig begrep, men benyttes i revisjonen som en fellesbetegnelse for tilsiktede handlinger som er utført for å oppnå en fordel for seg selv eller andre. I den norske straffeloven er korrupsjon definert som å kreve, motta eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag. Etiske retningslinjer gir gjerne føringer knyttet til disse forholdene.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Etikk og åpenhetskultur, herunder aktuelt tema:
 - Oppfølging av etiske retningslinjer
 - Åpenhets- og ytringskultur

3.5 Kompetanse og rekruttering

Kommunen får stadig flere lovpålagte oppgaver, som krever stor grad av kompetanse hos de ansatte. Kompetanse er blant annet viktig med tanke på framtidig behov innenfor pleie og omsorg. I vedlegg 3 vises anslag for framtidig kompetanse behov innenfor noen sektorer.

Innenfor skolesektoren er det nye krav til utdanning. Kommunestyret behandlet i møte 13.6.2016 sak om kvalitetsrapport for grunnskolene i Fræna kommune 2015. Det opplyses i saksutredning at:

«Antall lærere som deltar på videreutdanning har for inneværende skoleår vært fem. For neste skoleår har kun én lærer fått innvilget videreutdanning. Bakgrunnen for denne nedgangen er kutt i budsjettet for 2016. Med henvisning til nye nasjonale kompetansekrav for lærere i basisfagene, må dette antallet økes til om lag 7 pr. år i en 10-årsperiode. Dette vil legges frem som sak i forbindelse med arbeidet med en kommunal kompetanseplan».

Regjeringen har handlingsplan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i kommunale helse- og omsorgstjenester (Kompetanseløft 2020). I Meld. St. 26 (2014-2015) Fremtidens primærhelsetjeneste blir blant annet lederkompetanse og utfordringer knyttet til rekruttering av ledere tatt opp. Ledere har fått flere og mer komplekse oppgaver.

De største risikoområdene eller utfordringene for kommunene knyttet til kompetanse og rekruttering framover er å sikre riktig og tilstrekkelig kompetanse i kommunen, slik at dagens og framtidens behov dekkes. Det er også viktig hvordan kompetansen internt i kommunen nyttes, bruk av stab/ støttefunksjoner, spesialkompetanse etc.

Få personer dekker på noen områder et stort fagområde eller mange fagområder. Blant annet er det viktig å ha fokus på alderssammensetningen blant ansatte og framtidens behov for tjenester. Mange deltidsansatte kan være en arbeidskraftreserve.

KOSTRA-tall viser at andel ansatte med førskolelærerutdanning og andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning er lavere i Fræna enn kommunegruppen og gjennomsnittet for landet uten Oslo (se vedlegg 1).

I årsmelding 2015 omtales utfordringer knyttet til kompetanseutvikling. Det opplyses at:

- All statistikk viser at vi i årene framover vil ha utfordringer med å rekruttere flere typer stillinger. Dette gjelder særlig helsefagarbeidere, sykepleiere og pedagogisk personell i barnehager og skoler.
- Personalpolitiske virkemidler for å stimulere til videreutdanning og kompetanseheving er nedfelt gjennom lønnspolitisk plan. I tillegg vil kompetansemodule i lønssystemet være et hjelpemiddel til å få kartlagt hvilken kompetanse vi allerede har. For å møte utfordringene med rekruttering med rett kompetanse må kommunen i større grad enn i dag jobbe systematisk med bl.a. kompetanseutvikling. Det må kartlegges hva vi har av kompetanse i dag, utarbeides klare mål for hva vi trenger av kompetanse og hvordan vi skal greie å rekruttere den rette kompetansen i årene framover. Det vil derfor i 2016 bli utarbeidet en kompetanseplan for å sikre dette.

I årsmelding 2015 oppsummeres måloppnåelse og utfordringer for bemanning og strategisk arbeid med rekruttering og kompetanseutvikling ved institusjonstjenesten:

I løpet av 2016 prioriteres gjennomgang av bemanning og kompetanse ved alle tjenestesteder. Det settes som kort- og langsiktig mål å bevege seg fra deltidskultur til heltidskultur. Dette innebærer at en ser på ulike turnuser.

Kompetanseutfordringer i lys av samhandlingsreformen er et viktig fokusområde. Det må fortsatt arbeides for å være en attraktiv praksisarena med tilstrekkelig grad av veilederkompetanse for elever og studenter på alle

utdanningsnivå. Å beholde og rekruttere dyktige arbeidstakere med høy kompetanse er avgjørende for å ivareta tunge pleieoppgaver og komplekse sykdomsbilder hos brukere av tjenesten. Felles kompetanseplan for institusjonsenheten er under utarbeidelse. Dette gir større mulighet for strategisk kompetansestyrking og -styring. Det må legges til rette for:

- Tettere samarbeid og utvikling av «vi-følelsen» innad i institusjonstjenesten, og samhandling med hjemmebaserte tjenester
- Bedre utnyttelse av fagkompetanse, og samarbeid på tvers av enheter og avdelinger
- Det bør legges til rette for intern hospitering mellom institusjonene, enhet for hjemmebaserte tjenester og helseforetaket
- Omdømmebygging

Det opplyses i årsmelding 2015 at hjemmetjenesten har et generelt behov for kompetanseøkning. Tjenesten trenger flere vernepleiere og sykepleiere, og har behov for å erstatte ufaglært med faglærte arbeidskraft

Det opplyses at kommunen har startet arbeid med å utarbeide en overordnet kompetanseplan, og at skolesektoren arbeider med egen kompetanseplan.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Kompetanse og rekruttering, herunder er aktuelle områder:
 - Rekruttering av spesialpersonale
 - Oppfølging av rekrutterings- og kompetanseplan innen områdene barnehage, skole, helse, pleie og omsorg

3.6 Arbeidsmiljø og sykefravær

Sykefravær har økonomiske konsekvenser og kan føre til et dårligere servicetilbud. Få ansatte på et område, vil føre til at kommunen blir mer sårbar. Lønn og sosiale utgifter er en stor utgift for kommunen, og et høyt sykefravær fører til store kostnader for kommunen. Sykefraværet varierer fra virksomhet til virksomhet og kan ha direkte konsekvenser på tjenestekvaliteten.

En reduksjon av sykefraværet er vesentlig både for ansatte, kommunen som organisasjon og samfunnet. Lederskap, kollegaskap, organisering, organisasjonskultur med åpenhet og medbestemmelse, personalpolitikken og arbeidsgiveransvaret er sentralt for å sikre et godt arbeidsmiljø og effektiv bruk av personellressursen. Forskning viser at sosial støtte fra kolleger er en viktig buffer mot stress, sykdom og overbelastning.

I årsmelding 2015 omtales sykefravær/ nærvær:

Etter å ha arbeidet systematisk med sykefraværsarbeidet og nærværsarbeidet i forbindelse med prosjektet «Langtidsfrisk» så en positive ringvirkninger av dette i årene etterpå. Selv om det jobbes godt med tilrettelegging og oppfølging i enhetene steg sykefraværet igjen i 2015. Kommunen som IA-bedrift har hatt en målsetting for sykefraværet på 6,5 % med en øvre grense på 7,5 %. Etter å ha vært under grensen i 2014 ble det totale sykefraværet i 2015 på 7,9 %. Til sammenligning kan nevnes at sykefraværet i kommunal sektor i perioden 4.kvartal 2014 til 3.kvartal 2015 var 9,6 %. Sykefraværet er høyest ved barnehagene og skolene samt teknisk drift og anlegg. Innenfor pleie- og omsorgstjenestene er det høyt sykefravær innenfor enkelte områder/avdelinger. Det vil i årene som kommer bli jobbet mere målrettet i forhold til å få ned sykefraværet der dette har vært et gjennomgående problem over lengre tid.

Kommunene har særlig innenfor helse og omsorg flere deltidsstillinger. Mange kommuner arbeider for å sikre flere heltidsstillinger. Deltidsansatte har ca. ett prosentpoeng høyere sykefravær enn heltidsansatte. Heltidsstillinger vil kunne kreve større fleksibilitet både fra arbeidsgiver og ansatte.

Utviklingsprogrammet «*Sammen om en bedre kommune*» lanserer en modell som viser kostnader og gevinster ved redusert deltid. Faktorer som ligger inne i modellen er direkte og indirekte økonomiske konsekvenser, konsekvenser for medarbeidere og konsekvenser for brukerne. Kunnskapen og mulighetene som ligger i en heltidskultur er etter hvert godt dokumentert. Målet med «*Sammen om en bedre kommune*» er å formidle de positive konsekvensene heltidsstillinger har for arbeidstaker, arbeidsgiver og tjenestetilbudet.

Fræna kommune arbeider med heltidskultur, og omtaler dette arbeidet i årsmelding 2015:

I 2013 var 60 % av alle ansatte i kommunen i en deltidsstilling. Av disse igjen var 88,8 % kvinner. For unge som skal velge utdanning er det negativt at de får inntrykk av at det kun er små deltidsstillinger de kan få når de er ferdig med studiene. Fræna kommune satte seg derfor som mål å finne fram til arbeidstidsordninger, rutiner og måter å organisere arbeidet på som ville redusere tallet på deltidsstillinger og øke de eksisterende stillingsbrøkene. Dette også som et viktig ledd for å sikre likestilling i kommunen. Med dette som mål ble kommunen i 2013 tatt opp i utviklingsprogrammet «**Sammen om en bedre kommune**» hvor det blant annet skulle jobbes mot en heltidskultur i kommunen.

I første periode av prosjektet greide vi nesten målet om å øke den gjennomsnittlige stillingsprosenten i hjemmebaserte tjenester fra 57,35 % til 65 % innen 2014. Resultatet ble 64,22 %. 2015 var siste prosjektår. Nå var også institusjonstjenestene også innbefattet i prosjektet. Innenfor både hjemmebaserte tjenester og institusjonsbaserte tjenester satte vi som mål å øke den gjennomsnittlige stillingsstørrelsen til 70 %. Resultatet ble 64,22 % for hjemmebaserte tjenester og 59,63 % innenfor institusjonstjenesten.

Selv om vi ikke nådde målet i 2015, ser vi at målrettet jobbing med økt stillingshjemler, utprøving og innføring av langvakter, ulike turnusordninger, økt grunnbemanning og omdisponering av vikarmidler har hatt positiv virkning ved de avdelingene hvor det er innført. Vi ønsker å videreføre arbeidet med prosjektet internt i kommunen da vi ser at målrettet arbeidet med dette har en positiv virkning på både på arbeidsmiljøet og sykefravær.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Arbeidsmiljø og sykefravær, herunder er aktuelle områder:
 - Plan og tiltak for å redusere sykefraværet

3.7 Barn og unge

Kommunene har mange ansvarsområder knyttet til barn og unge; barnehage, skole, barnevern, kultur, helsestasjon etc. Tjenestene er vesentlige både i forhold til enkeltindivid og samfunnet.

Barn og ungdom skal sikres gode og trygge oppvekst- og levekår, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse og seksuell orientering. Alle skal ha likeverdige tilbud og muligheter. Tverrfaglig arbeid innad i kommunen og sammen med andre er viktig for å motvirke marginalisering, bidra til utjevning av levekårsforskjeller og fremme barn og ungdoms deltakelse i og innflytelse på ulike samfunnsområder. Kommunen skal, i sin rolle som skole- og barnehageeier, fremme likestilling og motvirke diskriminering på barnehage- og grunnopplæringsområdet.

Barn og unge med særlige behov har rett til nødvendig hjelp til rett tid, og innsatsen må samordnes.

Kommunen skal sikre at elevene har et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø. Med formål å forebygge sosial ulikhet, skal barn og unges oppvekstvilkår gis prioritet og deres stemme skal høres. «Barn og unges interesser» skal ivaretas i planlegging. FN's barnekonvensjonen sier at barn har rett til å gå på skole, rett til hvile, fritid og lek og rett til å si sin mening i alt som angår det. FNs barnekonvensjon inneholder 42 punkter som gir rettigheter til barn.

Barnevernstjenesten i kommunene som utfører det daglige løpende arbeidet etter barnevernloven. Barneverntjenesten skal blant annet gi råd og veiledning, foreta undersøkelser, treffe vedtak etter loven eller forberede saker for behandling i fylkesnemnda samt iverksette og følge opp saker. De siste årene har de kommunale barnevernstjenestene blitt styrket gjennom etablering av nye øremerkede stillinger, og kompetanse- og samhandlingstiltak. Barn og unge skal høres i forhold som angår dem.

KOSTRA-tall viser at Fræna kommune har noe lavere andel barn med barneverntiltak i forhold til innbyggere 0-17 år enn landsgjennomsnittet. Kommunen har hatt en forbedring de siste årene når det gjelder andel undersøkelser i barnevernet som er gjennomført innen frist og lå i 2015 på 93 % som er høyere enn kommunegruppen og landet uten Oslo, jf. vedlegg 1.

I årsmelding 2015 opplyses følgende om utfordringer i barneverntjenesten (Helse og familie):

- Endringer i statleg barnevern har ført til nedlegging av ein del statlege tiltak – utfordringar å etablere nye lokalt
- Pga. sjukemelding i fleire stillingar i 2015, har det ikkje vore muleg å få full effekt av investert ressurs i barnevernstenesta
- Kommunal beredskap, tilsette i barnevernstenesta vert ofte kalla ut etter arbeidstid, på helg og i feriar. Viktig å få vurdert og konkludert i høve interkommunalt samarbeid på området

Kommunebarometeret for 2016 viser at Fræna kommunes plass blant landets kommuner for barnevern er 184 som er en framgang på 18 plasser fra 2015.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal være en lett tilgjengelig og gratis tjeneste, med fokus på helsefremming, forebygging og tidlig intervensjon. De siste årene har det vært fokus på å styrke og videreutvikle tjenesten. Gjennom statsbudsjettet har kommunene fått økt midler til satsing på helsestasjon og skolehelsetjeneste. Kommunene har i varierende grad prioritert dette. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er et lavterskeltilbud til gravide, og for barn og foreldre i aldersgruppen 0 til 20 år.

I spørreundersøkelsen er det flere som tar opp problemstillinger knyttet til helsestasjon og skolehelsetjeneste, og manglende oppfylling av myndighetskrav på området. Flere nevner også psykisk helse og rus som risikoområder.

I årsmelding 2015 oppsummeres måloppnåelse og utfordringer for helsestasjon. Utfordringer som nevnes er (*Avdeling Helsestasjon/ skulehelsestasjon/ jordmor*):

- Ikkje gjennomført 18 månadskontrollar – årsak: sjukemeldingar – helsesøster har utført jordmoroppgåver
- Nye oppgåver i skulehelsetenesta m.a. veking av elevar i 3. og 8. trinn, vert ikkje gjennomført grunna streng prioritering og manglande ressursar til oppfølging av resultat
- Auke i administrative oppgåver har ført til at leiande helsesøster no brukar mindre tid på kurative oppgåver. Meir behov for personell til oppfølging av barn i skulehelsetenesta

Skolehelsetjenesten ble styrket i budsjettet for 2016.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT eller PP-tjenesten) skal i tillegg til arbeid for enkeltbarn også arbeide forebyggende slik at barneheten og skolen kommer i forkant av problemer og læreversker. Det er forventning om at mer tid skal brukes til å bistå i forebyggende arbeid og i kompetanse- og organisasjonsutvikling (regjeringen.no). Fræna kommune har felles pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) med Gjemnes kommune og Eide kommune. Tjenesten er rettet mot innbyggerne i Gjemnes, Eide og Fræna og har også

ansvar for elever ved Fræna videregående skole etter avtale med Møre og Romsdal fylkeskommune.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste for Gjemnes, Eide og Fræna (kilde: ppt-gef.no)

Pedagogisk-psykologisk tjeneste for Gjemnes, Eide og Fræna er ei interkommunal tjeneste organisert etter § 27 i kommunelova og § 5-6 i opplæringslova. Tjenesten har kontor i Eide kommune som også er vertskommune og har arbeidsgiveransvaret. Tjenesten er basert på en samarbeidsavtale mellom kommunene.

I spørreundersøkelsen stiller flere spørsmål om PPT har god nok kapasitet. Det nevnes at det i perioder er over tre måneders ventetid på utredning.

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Det er tre kommunale og seks private barnehagene i Fræna kommune. I årsrapport 2015 opplyses det at de kommunale barnehagene har 43 ansatte og 170 barn, der 91 barn er under 3 år og 79 barn er over 3 år. Barnehagene er pedagogiske virksomheter som skal drive i samråd med rammeplan, årsplan, vedtekter og forskrifter. Det skal gis tilbud til førskolebarn i alderen 0 til 6 år. I virksomhetene er det barn med ulik språkbakgrunn og ulike behov for tilrettelegging.

Kommunestyret skal i møte 13.6.2016 behandle sak om framtidig barnehagetilbud i Fræna kommune.

I årsmelding 2015 oppsummeres måloppnåelse og utfordringer for kommunale barnehager:

Generelt

- Bemanningsnorm: avvik på dager med behov for vikar, men hvor vikar ikkje er tilgjengelig
- Pedagognorm: 6 av 12 pedagogstillinger er bemannet med ufaglærte (dispensasjon frå utdanningskravet)

Utfordringer

- Problemer med rekruttering av pedagoger til alle stillinger i de kommunale barnehagene. De kommunale barnehagene har ikke konkurransedyktige ansettelsesvilkår sett i forhold til pedagoger i private barnehager samt pedagoger i våre nabokommuner. Store lønnsforskjeller.
- De kommunale barnehagene er ikke tilstrekkelig tilrettelagt for å imøtekomme en større andel søkere av småbarn enn barnehagene er bygget for. I utgangspunktet så er den enkelte barnehage bygget med tanke på 2 avdelinger knyttet opp mot barn over 3 år (36 barn) og 1 avdeling knyttet opp mot barn under 3 år (9 barn). Andelen småbarn i dag er samlet 91 barn under 3 år og 71 barn over 3 år.

Kommunebarometeret for 2016 viser at Fræna kommunes på barnehageområdet får en dårlig plassering som nummer 423 blant landets kommuner. Dette er samme plassering som i 2015. Fræna kommune har en lav andel ansatte med førskolelærerutdanning og lav andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning, jf. omtale i kapittel om kompetanse.

Kommunestyret i Fræna kommune ba i møte 16.11.2015 i sak 75/2015 pkt. 2 kontrollutvalget gjennomføre «ein forvaltningsrevisjon av barnehagesektoren, økonomi og drift». Bestillingen har vært drøftet med kommunerevisjonen og prosjektet kan gjennomføres høsten 2016.

Grunnskolen skal bygge på prinsippet om likeverdig og tilpasset opplæring for alle. Det har blant annet vært fokus på læringsresultat, tidlig innsats og læringsmiljø herunder mobbing.

I årsmelding 2015 oppsummeres måloppnåelse og utfordringer for skolene. Under gjengis et utdrag:

Generelt

- Trivsel: Elevundersøkelsen 2015 viser at de fleste elevene trives godt eller svært godt på skolen.
- Læringsmiljø og læringsresultat: Flere skoler rapporterer om svakt resultat på de nasjonale prøvene. Det settes inn tiltak for å bedre dette.
- Elever med sammensatte vansker: økende behov ved flere skoler for hjelp til elever med sammensatte vansker. Det arbeides for å utnytte ressursene på best mulig måte for den enkelte elev.
- Vedlikehold: flere skolebygg er nedslitt, og tilfredsstillende ikke kravene til moderne skoledrift.

Haukåsen skole (utfordringer)

- *Vi har skoleåret 2015/2016 veldig liten bemanning til å drive undervisning. Dette gjør organisasjonen svært sårbar med tanke på fravær, og spesielle behov som oppstår i løpet av skoleåret. Elever med vedtak om spesialpedagogisk- eller assistentressurs ikke får oppfylt behov jf. sakkyndig utale PPT. Videre fører minimal bemanning til at klasser ved sykdom må ledes av personale uten formelt godkjent kompetanse.*
- *Elevtallet og antall barn i SFO gjør at et skolebygg fra 1957 ikke lenger er egnet.*
- *Fra skolestart skoleåret 2016/2017 starter vi en egen innføringsklasse for a ta imot flyktninger som skal ha grunnleggende norskopplæring. Dette er det ikke satt av midler til i budsjett for 2016.*

I forbindelse med behandling av årsrapport 2015 vedtok kommunestyret følgende:

«Kommunestyret ser med bekymring på det som står i årsrapporten om Haukås skole. Kommunestyret ber rådmannen fremme en sak til DRUT i henhold til de utfordringer som blir beskrevet i rapporten». Som oppfølging av vedtaket skal sak om «Haukåsen skole - teknisk tilstandsrapport» behandles av kommunestyret i møte 13.6.2016.

Kommunebarometeret for 2016 viser at Fræna kommunes på grunnskoleområdet er nummer 357 blant landets kommuner. Dette er en framgang på 13 plasser fra 2015.

I forbindelse med at kommunestyret vedtok budsjett for 2016 og økonomiplan 2016-2019 (sak 98/2015), ble det opprettet et skolepolitisk utvalg. Representasjon og oppgave omtales slik i vedtaket:

Det ble det vedtatt å opprette et skolepolitisk utvalg der politikere, ledere ved skolene og kommunalt FAU bør være representert. Det skolepolitiske utvalget skal se på tiltak for å bedre måloppnåelse i Fræna skolen. Utvalget skal også gjøre en vurdering av ønsket lærertetthet for ulike trinn i skolen, samt de økonomiske konsekvensene.

Kommunestyret behandlet i møte 13.6.2016 behandle sak om kvalitetsrapport for grunnskolene i Fræna kommune 2015. Det opplyses at rapporten viser at Frænskolen er inne i en positiv utvikling på veldig mange områder:

- *Resultatene fra fjorårets 10. trinn er bedre enn nasjonalt gjennomsnitt.*
- *Trivselen blant elevene har økt de siste årene.*
- *Mobbetallene er fortsatt for høye, men utviklingen er positiv.*
- *Andelen av elever som mottar spesialundervisning er synkende, og fortsatt under landsgjennomsnittet.*

Kommunestyre vedtok høsten 2015 å innføre MOT i ungdomsskolene fra skoleåret 2016/2017. MOT er en organisasjon som samarbeider med ca 300 skoler og når ca 65 000 ungdommer over hele Norge. MOTs målgruppe er alle ungdommer der en skole eller kommune har inngått en partneravtale med MOT.

Utenforskap

Ungdom som står i fare for å falle ut eller faller ut av videregående opplæring, kan ha sammensatte livsutfordringer som levekårsproblematikk, psykiske vansker eller sosiale problemer. «Ny GIV» var regjeringens satsing for økt gjennomføring i videregående opplæring. Folkehelseprofil 2016 peker på at frafallet er en betydelig folkehelseutfordring.

Folkehelseprofilen viser noen data for situasjonen blant ungdom, se vedlegg. Det har blitt økende fokus på utenforskap. Utenforskap er hovedsatsinga til KS de neste årene, og er knyttet til oppfølging av mennesker som faller utenfor skole og arbeidsliv.

Utenforskap

betegner mennesker eller grupper som står på utsiden av fellesskapet. Det kan være personer som står utenfor skole- og arbeidsliv som har et svært begrenset sosialt nettverk eller som ikke opplever tilhørighet til storsamfunnet. Utenforskap er et strukturelt samfunnsproblem. Det har store konsekvenser som er til hinder for at enkelte mennesker kan leve gode liv.

Gjennomføring av videregående opplæring viser at 47,3 % av 2009-kullet i Fræna kommune gjennomførte på normert tid mot 57 % i fylket. I tillegg gjennomførte 10,9 % opplæring på mer enn normert tid i Fræna kommune mot 16,3 % i fylket, se vedlegg 4.

I 2013 ble det gjennomført et forvaltningsrevisjonsprosjekt om kvalitet i grunnskoleopplæringa. Prosjektet så nærmere på hvordan: 1) kvalitet vurderes 2) hva kvalitetsmålingene sa om resultatet ved skolene 3) hvordan kommunen arbeider med å følge opp og bedre kvaliteten

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Helsestasjon og skolehelsetjeneste
- Barnehage (Prosjekt er bestilt for gjennomføring i 2016: «Barnehagesektoren, økonomi og drift»)
- Utenforskap (barn og unge som faller utenfor skole og arbeidsliv)

3.8 Helse, omsorg og velferdstjenester

Kommunene har ansvar for å sørge for gode og forsvarlige helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det, uavhengig av alder eller diagnose.

Sentrale helse, omsorg og velferdstjenester i kommunene

- Opphold i institusjon; langtidsopphold, korttidsopphold/ tidsbegrenset opphold og avlastningsopphold.
- Hjemmetjenester; pleie- og omsorgstjenester som mottas av brukere som ikke bor på institusjon. Brukeren bor i egen bolig eller i bolig til pleie- og omsorgsformål som kan ha tilknyttet personell hele døgnet eller deler av døgnet. Det gir tilbud om hjemmesykepleie, hjemmehjelp og andre tjenester.
- Psykisk helse og rus
- Tjenesten til utviklingshemmede; tiltak for mennesker med psykisk utviklingshemming - habilitering
- Sosiale tjenester i NAV; som omfatter økonomisk sosialhjelp
- Forebyggende arbeid; som for eksempel frisklivssentral
- Boliger vanskeligstilte
- Helsetjeneste; fastleger, legetjeneste, jordmortjeneste

I årsmelding 2015 oppsummeres måloppnåelse og utfordringer for institusjonstjenesten. Kapasitetesutnyttelse omtales slik:

Et fornuftig og kvalitativt godt institusjonstilbud er viktig for kommunen. Faglig forsvarlighet, god kvalitet og kostnadseffektiv institusjonsdrift fordrer noe mer treffsikkerhet på målgruppe og kapasitetsutnyttelse. Forvaltningskontoret blir en viktig samarbeidspartner i arbeidet med dette. På ledelsessiden prioriteres følgende:

- Virksomhetsstyring gjennom synlig og tydelig ledelse
- Kvalitet og kompetanseutvikling
- Arbeidskultur og arbeidsglede
- Gjennomføringsevne

Samhandlingsreformen er fremdeles under iverksetting og gir kommunene utfordringer. Fastlegenes rolle er blant annet sentralt for å lykkes med reformen. Kommunene har inngått samarbeidsavtaler med helseforetaket. Iverksetting av avtalen er viktig for å kunne nå sentrale mål i samhandlingsreformen knyttet blant annet til helhetlige tilbud for bruker/ pasient og kvalitet på tjenestene. Det kommer fram i brukerundersøkelse ved sykehusene at pasientene mener at sykehusene har mest å hente i utskrivingsprosessen og på forberedelse til tiden etter sykehusoppholdet. Blant annet ventetid og samhandling med fastlege og kommunale tjenester får også lavere score enn andre områder det ble spurt om. (Forskning.no)

Utvikling av hjemmebasert tjenester er en prioritert oppgave i de fleste kommuner. Det kan være utfordringer knyttet til en overgang fra høy grad av institusjonstjenester til mer bruk av hjemmetjenester. Regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 ([Omsorg 2020](#)) har som en av fem langsiktige strategier: «*Den nye hjemmetjenesten*». Videre er det utfordringer knyttet til tilstrekkelig tilbud innenfor tjenester som rehabilitering og psykisk helsevern og rus. Personer med psykiske lidelser har ofte behov for tjenester fra ulike deler og sektorer i hjelpeapparatet. Det samme gjelder også for rusavhengighet. Kommunene skal ha systemer som sikrer at brukere/ pasienter med psykiske lidelser (vansker) og/ eller rusavhengighet får et helhetlig og koordinert tilbud. Tilbudet til denne gruppen er ofte utilstrekkelig og varierer mye fra kommune til kommune.

I årsmelding 2015 oppsummeres måloppnåelse og utfordringer for hjemmetjenesten. Utfordringer som nevnes er:

- I årene som kommer vil vi få en økning i tallet på innbyggere som trenger bistand som en følge av den lenge varslede eldrebølgen. Dette innebærer et behov for økt bemanning og kompetanse, spesielt i hjemmetjenesten
- Samhandlingsreformen bidrar til at de som får tjenester av oss, har mer komplekse behov enn tidligere. Stadig flere ønsker å bo hjemme selv om de er alvorlig syke, og dette fører til behov for mer spesialisert kompetanse
- Hjemmetjenesten har vokst seg ut av lokalene sine, og det er et stort behov for tilrettelagte lokaler innen rimelig tid
- Det er behov for eget dagtilbud for personer med demens
- Det er ikke nok tilrettelagte arbeids- og aktivitetsplasser for personer med nedsatt funksjonsevne i regi av NAV og vekstbedrifter. Ved Torabu AS er det 20 varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA). Dette er ikke nok til å dekke behovet

Det blir i ulike sammenhenger pekt på behovet for økt innsats innenfor psykisk helse og rus. Eksempler på dette vises i boksen nedenfor.

Psykisk helse og rus

- Utfordringsbilde innen psykisk helse og rus: 1) Blant de vanligste plager og problemer i befolkningen 2) Mangler i det kommunale psykisk helse- og rustilbudet til alle brukergrupper 3) Stor uønsket variasjon i tilbud 4) Manglende koordinering av tjenester. (Meld. St. 26 (2014-2015) «Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet»)
 - 77 % av befolkningen mener at behandlingstilbudet innen psykisk helse må styrkes. Kun 13 % vurderer tilgjengeligheten på psykisk helsehjelp i sin kommunehelsetjeneste som god. ([Kommunal rapport TNS Gallups helsepolitiske barometer for 2016](#))
 - «Samhandlingsreformen legger til grunn at kommunene skal ta større ansvar for behandling og oppfølging av pasienter også innen psykisk helse og rus. Dette preger dagens situasjonsbilde for både kommuner og helseforetak i Møre og Romsdal, og som krever mer og bedre samhandling mellom de ulike tjenestene». (Utkast til [Samhandlingsstrategi med handlingsplan for pasienter med rus- og psykiske helseplager](#))

Tiltak innenfor psykisk helse og rus forventes fortsatt å få økt oppmerksomhet. Kommunene må ha særlig oppmerksomhet på tidlig intervensjon og forebyggende innsats mot barn og unge i risikozonen. Psykiatritjenesten var fram til og med 2015 lagt til NAV Fræna - Eide.

Kommunestyret vedtok i møte 14.12.2015 i sak 93/2015 ny samarbeidsavtale etter vertskommunemodellen mellom Fræna kommune og Eide kommune for en felles tjeneste innen rus og psykisk helse. Vedtaket innebærer at Eide kommune er vertskommune for en felles tjeneste innen rus og psykisk helsearbeid, jf. kommuneloven § 28-1 b, og at tjenesten organiseres som egen enhet i Eide kommune.

Kommunene har etter helse- og omsorgstjenesteloven en plikt til å legge til rette for at den enkelte bruker/ pasient får et helhetlig og koordinert tjenestetilbud. For å sikre dette stilles det krav til samhandling mellom tjenesteyterne. Det stilles også krav til at personer med langvarige og sammensatte tjenester skal få tilbud om individuell plan og/ eller koordinator. I tillegg stilles det krav til at kommunens skal ha en koordinerende enhet.

Demensplan 2020 er regjeringens plan og tiltak for å bedre det kommunale helse- og omsorgstjenestetilbudet til personer med demens og deres pårørende. Dokumentet forteller om utfordringer personer med demens og deres pårørende står overfor, og hvordan utfordringene skal løses (strategier og tiltak).

Kommunebarometeret viser at Fræna kommunen for eldreomsorg er plassert på 48 plass blant kommunene i landet. Dette er en forbedring på 31 plasser fra 2015.

En forholdsvis stor andel av eldre over 80 år som bor på institusjon er noe lavere enn sammenligningsgruppene (11,1 % (Fræna), 11,6 (KOSTRA-gruppe 11) 13,1 % (Landet uten Oslo)). For ytterligere informasjon om situasjonen i 2015 og utvikling over tid vises det til vedlegg 1.

Forebygging er et viktig satsningsområde. I Fræna kommune har det vært reduksjoner de siste årene innen helsestasjon, jf. omtale under barn og unge.

KOSTRA-tall viser at dekning av **leger** er relativ god, mens dekning av **fysioterapeut** er lavere enn sammenligningsgruppene. Det er opprettet en arbeidsgruppe som skal arbeide med hverdagsrehabilitering. Gruppen består blant annet av fysioterapeut og ergoterapeut.

NAV Fræna - Eide er etablert i samarbeid mellom NAV Møre og Romsdal, Eide kommune og Fræna kommune, og har til sammen 17 årsverk, 11 statlige og 6 kommunale. Tjenestene ved NAV-kontoret er organisert i et interkommunalt samarbeid med Eide kommune. Kommunestyret vedtok i møte 14.12.2015 i sak 91/2015 ny organisering av NAV. Sak ble fremmet etter at evaluering viste at samarbeidet ikke fungerte etter intensjon. Fræna kommune er vertskommune og kontoret organiseres innenfor en minimumsløsning av tjenester.

I årsmelding 2015 oppsummeres måloppnåelse og utfordringer for NAV. Utfordringene er:

- Økende etterspørsel etter økonomisk råd- og veiledning
- Tilbud om tiltak til ungdom under 24 år som ikke er i utdanning eller arbeid
- Markedsarbeid og arbeidsrettet brukeroppfølgning. Styrke dialogen med arbeidsgiverne i kommunene
- Delta i en revisjon av plan for boligsosialt arbeid
- Bruke kvalifiseringsprogrammet som et virkemiddel for målgruppen

Helse og familie

Enheten Helse-Familie hadde i 2015 med tilkallingsvikarene vel 65 ansatte med 13 til 14 ulike yrkes/ faggrupper i ulike avdelinger. Enheten omfatter: 1) Helsestasjon- og skolehelsetjeneste 2) Miljøretta helsevern/ smittevern 3) Fræna legekantor 4) Helsetjeneste Hustad Fengsel 5) Fysioterapi/ rehabilitering 6) Fræna fysikalske institutt 7)

Hjelpemiddelansvarlig – teknisk del 8) Barnevern 9) Tiltak funksjonshemmede 10) Bøtunet avlastningsleilighet

I årsmelding 2015 oppsummeres måloppnåelse og utfordringer for Helse og familie (se også omtale i kapittel om barn og unge):

Avdeling Fræna legekantor/ Torget legekantor/ legevaktsamarbeid

- Nye tilsettingar fører ofte til at innbyggjarane vil velje lege i andre kommunar. Det er framleis noko netto pasientflukt til nabokommunane, noko som fører til auka utgift for kommunen

Avdeling Fysioterapi/rehabilitering/Fræna fysikalske institutt

- Lite ressursar til å auke tilbodet i skulehelsetenesta
- Auke i talet på førespurnad om tilbod til barn/unge med overvekt. Det er ikkje muleg med eksisterande ressursar å gje tilbod til denne gruppa
- Liten kapasitet i høve behandling av pasientar i aldersgruppa unge/ vaksne. Dei vert vist vidare til Fræna fysikalske institutt

Avdeling Tiltak funksjonshemma m/ Bøtunet avlastning

- Nye vedtak i avlastningar fører til meir behov for administrering av gruppa av tilsette, kontakt med pårørande og deltaking i ansvars/ samarbeidsgrupper

I 2015 ble det i Fræna kommune gjennomført et forvaltningsrevisjonsprosjekt om samhandlingsreformen.

Boligsosialt arbeid. Kommuner skal sikre varig bolig for vanskeligstilte på boligmarkedet. Mange kommuner har utfordringer i arbeidet med dette. I nasjonal strategi for boligsosialt arbeid 2014 til 2020 er det fastlagt felles nasjonale mål og prioriterte innsatsområder, og kommunene har en nøkkelrolle i å realisere målene. Kommunenes bruk av de statlige virkemidlene har betydning for arbeidet med å sikre varig bolig for vanskeligstilte på boligmarkedet. Kommunen skal behandle søknader og gi råd og veiledning om tiltak som bostøtte og startlån fra Husbanken. Staten stiller betydelige økonomiske beløp til disposisjon for kommunene til boligtiltak gjennom Husbanken, for eksempel til boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne og for mennesker med rusproblematikk.

I årsmelding 2015 omtales boligforvaltning:

- Fræna kommune har 136 utleieboliger. Dette omfatter omsorgsboliger, eldreboliger, boliger for personer med nedsatt funksjonsevne og gjennomgangsboliger. Forvaltning av boligmassen blir utført av enheten. Startlånsordningen forvaltes også av rådmannens stab. Ved årsskiftet var den samlede utlånsmassen på 34 mill. kr fordelt på 132 lån. Det er behandlet 83 søknader om leie av bolig, inngått 35 husleiekontrakter og 36 søknader om startlån. Det ble utbetalt 8 startlån.

KOSTRA-tall viser at Fræna kommune i 2015 disponerte 14 boliger pr 1000 innbyggere. Dette er mindre en kommunegruppe 10 (21 boliger) og landet uten Oslo (21 boliger).

I sak 37/2016 om kjøp av en utleiebolig gis følgende informasjon om utleieboliger i Fræna: «Fræna kommune har tilsammen 24 leiligheter fordelt på 6 bofellesskap som i hovedsak blir brukt for utleie til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det har ikke vært anskaffet/bygd boliger til denne gruppen siden 2009 da Haukåsen 2 ble tatt i bruk. Det har nå opparbeidet seg et stort behov for nye utleieboliger til denne gruppen».

Kommunestyret vedtok i møte 15.6.2015 i sak 45/2015 om mottak av flyktninger at boligsosial handlingsplan revideres i tråd med utvikling i nær framtid, nåværende boligsituasjon og framtidige utfordringer.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Hjemmetjenester
- Psykisk helse og rus
- Forebyggende arbeid
- Boligsosialt arbeid og plan

3.9 Flyktninger

Det har vært en økt tilstrømming av flyktninger til Norge og asylinstituttet er under press. UDI har opprettet en rekke nye akuttmottak i hele landet. Utlendinger som søker asyl i Norge har lovfestet rett til et statlig innkvarteringstilbud. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har ansvar for å gi enslige mindreårige asylsøkere under 15 år et tilbud om opphold i omsorgssenter for mindreårige.

Norge står foran utfordringer med bosetting av flyktninger som nå er i asylmottak, og som enten har fått opphold i Norge, eller som en må regne med får opphold ut fra de regler som gjelder. Hvert år inngår staten ved Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) en rammeavtale med norske kommuner om bosetting av et visst antall flyktninger, ut fra beregnet behov for plasser til de flyktninger som får oppholdstillatelse i Norge etter selv å ha søkt om asyl (opphold på asylmottak) eller som overføringsflyktninger, det vil si etter avtale med FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR). Bosetting av flyktninger er en frivillig oppgave for kommunene, og i de avtalene som inngås spesifiseres antall enslige mindreårige, mens antall familieegjenforeninger ikke lar seg tallfeste og dermed kommer som tillegg. Bestemmelsen om hvilken kommune den enkelte flyktning som har fått innvilget oppholdstillatelse skal bosettes i, er regulert gjennom IMDi.

Kommunestyret vedtok i møte 15.6.2015 i sak 45/2015 bosetting av 15 personer i 2015, 20 personer i 2016 og 25 personer i 2017. Eventuell familieinnvandring kommer i tillegg.

I sak 42/2016 (2.5.2016) vedtok kommunestyret:

1. Fræna kommune bosetter 20 personer i 2016, rådmann gis fullmakt til å vurdere om det er mulig å tilby noen av disse plassene til enslige mindreårige. Eventuell familieinnvandring kommer i tillegg
2. Fræna kommune bosetter 25 personer i 2017, rådmann gis fullmakt til å vurdere om det er mulig å tilby noen av disse plassene til enslige mindreårige. Eventuell familieinnvandring kommer i tillegg.

Integrering er en oppgave som krever innsats også fra flere kommunale enheter og lokalsamfunnet forøvrig. I spørreundersøkelsen som ble gjennomført i forbindelse med utarbeidelse av overordnet analyse ble integrering og oppfølging av flyktninger nevnt som et område med utfordringer og antatt forbedringspotensial.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Integrering av flyktninger

3.10 Kommunalteknisk tjeneste

Driftsområdet tekniske forvaltning har 40 ansatte fordelt på fire avdelinger der brannberedskap utgjør den største. Enheten behandler opp mot 700 bygge- og delingsaker, 150 matrikkelbrev, 5-10 reguleringsplaner og 15-25 mindre planendringer i året. Ansatte feier 3 500 piper i Fræna og 1 400 i Eide med tilsyn på private boliger og noe under 100 spesielle brannsyn på skuler, barnehager, industri-, forsamlings- og næringsbygg.

I årsmelding 2015 opplyses det følgende om utfordringer på driftsområdet teknisk forvaltning:

Truleg som den einaste kommunen i fylket skal vi prøve ut eit år med sjølvkost, det vil seie sjølvfinansierande arbeid på desse fagområda: 1) Byggesak 2) Geodata 3) Plan 4) Feiing
I dette ligg det knytt opp usikkerheit til kva grad av aktivitet vi greier å oppretthalde i kommunen som heilheit.

Enheten har ansvar for selvkostområdene. Enhver endring av organiseringen kan i seg selv representere en risiko, noe som bør vies særlig oppmerksomhet på **selvskostområdet**.

Avfallsforskriften er endret fra 1.1.2015 og skal hindre ulovlig krysssubsidiering mellom kommunens lovpålagte håndtering av husholdningsavfall og avfallstjenester som kommunen selger i markedet. Forskriften setter krav til at kommunen skal ha separat regnskap for lovpålagt håndtering av husholdningsavfall. Romsdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS (RIR) har ansvar for innsamling og gjenvinning av avfall og slam. Tjenestene for husholdningsrenovasjon skal leveres til selvkost.

Enheten teknisk drift og anlegg har 52 ansatte og har oppgaver knyttet til: 1) Drift og utvikling av kommunalt vann- og avløpsanlegg 2) Drift og vedlikehold av kommunale veier og gateløp, med ca. 2 100 gateløp 3) Drift og vedlikehold av kommunal eiendomsmasse 4) Prosjektledelse, prosjektering og byggeledelse av utbyggingsprosjekter med vei, vann og avløp 5) Administrasjon av kommunes renovasjon-, vaktmester- og renholdstjeneste

Det er knyttet til dels stor risiko vedrørende **vedlikehold av kommunale bygg**. Mange kommuner har betydelige vedlikeholdsetterslep innen de fleste ansvarsområdene til tekniske tjenester. KS anbefaler at kommunene utarbeider beslutningsgrunnlag slik at det kan velges en strategi fremover.

I årsmelding 2015 opplyses det følgende om utfordringer med vedlikehold av kommunale bygg:

- Fortsatt mange dårlige veier som trenger ekstra vedlikehold
- Fortsatt er det mye som gjenstår før vi kan si oss fornøyd med tilstanden på den kommunale eiendomsmassen

I spørreundersøkelse blir vedlikehold av kommunale bygg trukket frem som et område med forbedringspotensial i kommunene. Manglende prioritering blir blant annet trukket frem som årsak. Et stort eller voksende etterslep på vedlikehold øker risikoen for at bygninger som nyttes til skoler, arbeidsteder og lignende ikke følger lovpålagte krav. Manglende vedlikehold av skolebygninger og andre bygg som nyttes til arbeidsplasser kan ha negativ innvirkning på lærings- og arbeidsmiljø. Manglende vedlikehold medfører også at verdien av bygget forringes.

Manglende vedlikehold kan gjøre det mer sannsynlig at kommunen får pålegg ved tilsyn, og for å oppfylle pålegg må ressurser gjerne omprioriteres. Dersom kommunen ikke etterlever pålegg innen de fastsatte fristene, kan kommunen risikere økonomiske sanksjoner, for eksempel i form av dagbøter. Forvaltningsrevisjon kan undersøke om kommunale bygg etterlever krav i regelverket, i hvilken grad kommunen har en oversikt over vedlikeholds- etterslepet og hvordan bygg blir prioritert for vedlikehold.

I forbindelse med behandling av budsjett 2016 - Økonomiplan 2016 - 2019 (sak 98/2015), ble det vedtatt å opprettet et utvalg for eiendoms- og tomtforvaltning. Oppgaven omtalt slik:

Utvalget skal se på hvordan kommunen håndterer salg av eiendom og tomter, hvordan kommunen utnytter næringsforumet til å tiltrekke seg og har dialog med interessert innenfor næring. Utvalget bør vurdere ny strategi for forvaltning og drift av eiendomsmasse som i dag preges av til dels store oppgraderingsbehov/

investeringer. Dette må inn i et prioritert løp som blir politisk behandlet.

Kommunestyret behandlet i møte 13.6.2016 sak om framtidig barnehage tilbud i Fræna kommune. I innstilling til kommunestyret går det fram at det skal legges fram sak om behov for renovering og utbygging av kommunale barnehager.

Kommunestyret behandlet i møte 13.6.2016 sak om Haukåsen skole – teknisk tilstandsrapport. Saken omhandler blant annet vedlikeholdsbehov og renovering.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelt område for forvaltningsrevisjon er:

- Selvkost - selvkostberegning
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg

3.11 Landbruk

Enheten landbruk har fire ansatte, der en stilling er utleid til Eide kommune og 0,6 stilling er utleid til Aukra kommune. Enheten omfatter: 1) Forvaltning og saksbehandling av produksjonstilskudd og andre økonomiske virkemidler til landbruket som avløserordning, grøftetilskudd, regionalt miljøprogram, spesielle miljøtiltak mm. 2) Saksbehandling etter landbrukets særlover – jordlov og konsesjonslov 3) Behandling av søknader om finansiering til landbruksutbygging til Innovasjon Norge 4) Viltforvaltning 5) Administrering av veterinærvakttjenesten

I årsmelding 2015 opplyses det følgende om utfordringer på driftsområdet landbruk:

- Færre og større landbruksforetak.
- Nye krav i forhold til behandlingen av produksjonstilskuddsordningen der landbruksforvaltninga endrer retning fra å være en støttefunksjon til søkeren til å bli en kontrollfunksjon for landbruksdirektoratet.

Vedlegg

Vedlegg 1: Nøkkeltall for Fræna kommune (KOSTRA)

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering og gir statistikk om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner. Det finnes tall om for eksempel pleie- og omsorgstjenester, barnehagedekning og saksbehandlingstid, og man kan sammenligne kommuner med hverandre, med regionale inndelinger og med landsgjennomsnittet.

For detaljert informasjon vises det til: SSB.no/kostra

Kilde: alle tabellene under er fra KOSTRA (reviderte tall per 15.6.2016)

Finansielle nøkkeltall, kommunekonsern

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe10	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Frie inntekter i kr per innbygger, konsern	42 885	45 935	47 682	49 631	51 062	49 448	49 776
Netto lånegjeld per innbygger, konsern	57 001	59 401	59 455	57 990	60 530	50 332	62 112
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter, konsern	0,4	0,4	0,4	0,3	1,4	5,9	6,7
Akkumulert regnskapsmessig merforbruk i % av brutto driftsinntekt, konsern	-	-	-	1,5	0,0	0,1	0,4

Tabell: Utvalgte nøkkeltall, kommuner – nivå 1 og 2. Fræna kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 10 og Landet uten Oslo i 2015.

A1. Konsern - Finansielle nøkkeltall og adm., styring og fellesutgifter - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Barnehager

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe10	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	86,0	84,7	83,4	85,5	86,5	88,7	91,0
Netto driftsutgifter pr innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	96 756	106 777	109 556	120 850	140 730	126 397	130 606
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager pr korrigert oppholdstid (kr)	53	51	52	53	58	58	59
Andel ansatte med førskolelærerutdanning	24,1	22,3	23,1	27,3	23,3	36,5	36,4
Andel ansatte med annen pedagogisk utdanning	1,4	2,4	-	-	7,5	5,0	7,5
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning	85,2	71,7	78,3	91,1	73,5	92,9	92,6

Tabell: Nøkkeltall for barnehager. Fræna kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 10 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: C1. Konsern - Barnehager - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Grunnskoleopplæring

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe10	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter til grunnskole, pr innbygger 6-15 år	80 122	83 529	89 915	90 101	89 165	86 741	82 486
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, prosent	7,9	8,4	8,6	7,4	6,8	8,3	7,9
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, pr elev	80 956	84 634	84 266	89 958	89 988	92 796	88 244
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1.-10. årstrinn	13,0	13,3	14,2	13,8	14,1	12,8	13,5
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	40,2	39,3	39,9	38,9	40,9	-	40,7
Andel lærere med universitets-/ høyskoleutdanning og pedagogisk utdanning	87,6	85,2	85,6	86,8	85,9	86,9	87,0
Andel lærere med universitets-/ høyskoleutdanning uten pedagogisk utdanning	6,9	9,4	8,2	5,3	5,8	5,0	5,5
Andel lærere med videregående utdanning eller lavere	5,5	5,4	6,2	7,9	8,3	8,0	7,5

Tabell: Nøkkeltall for grunnskoleopplæring. Fræna kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 10 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: D1. Konsern - Grunnskoleopplæring - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Kommunehelse

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe10	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter pr innbygger i kroner, kommunehelset.	1 691	1 659	1 746	1 997	2 092	2 271	2 383
Netto driftsutg. forebygging, helsest., skolehelset. pr innb. 0-20 år	1 483	1 371	1 853	1 910	1 957	2 192	2 137
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,0	9,0	10,1	10,1	11,2	10,3	10,5
Fysioterapiårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	5,8	6,7	6,6	6,5	4,1	9,0	9,1

Tabell: Nøkkeltall for kommunehelse. Fræna kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 10 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: E1. Konsern - Kommunehelse - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Pleie og omsorg

Fræna kommune – overordna analyse og plan for forvaltningsrevisjon 2016 til 2019 (30.8.2016)

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe10	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter pr innbygger 67 år +, pleie- og omsorgtj.	114 956	122 273	120 074	121 738	116 185	108 578	109 342
Andel beboere i bolig med heldøgns bemanning	57,1	63,5	61,9	61,2	62,4	50,0	51,7
Andel innbyggere 80 år + som er beboere på institusjon	17,5	13,8	14,4	13,4	11,1	12,3	13,2
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc	87,2	88,5	92,8	92,7	92,7	77,0	84,5
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr kommunal plass	810 888	843 980	958 837	906 779	858 835	1 007 143	1 050 987
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning	77	77	74	78	-	-	-
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra videregående skole	47	46	45	44	-	-	-
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra høyskole/ universitet	30	30	29	34	-	-	-

Tabell: Nøkkeltall for pleie og omsorgstjenesten. Fræna kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 10 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: F1. Konsern - Pleie og omsorg - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Sosiale tjenester i NAV

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe10	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr innbygger 20-66 år	1 930	2 083	2 194	2 059	2 062	2 636	3 243
Andel sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alder 20-66	4,2	3,9	3,6	3,7	3,7	-	4,2

Tabell: Nøkkeltall for sosiale tjenester i NAV. Fræna kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 10 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA:G1. Konsern - Sosialtjenesten - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Barnevern

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe10	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter pr innbygger 0-17 år, barneverntjenesten	6 588	7 721	8 527	9 301	9 190	9 175	8 331
Netto driftsutgifter pr barn i barnevernet	94 190	138 421	124 026	136 370	131 883	-	109 877
Andel barn med barneverntiltak i forhold til innbyggere 0-17 år	3,7	4,0	4,4	4,4	4,6	-	4,8
Barn med undersøkelse eller tiltak pr årsverk	21,1	16,8	20,8	17,1	17,1	-	16,2
Andel undersøkelser med behandlingstid innen tre måneder	63	66	45	85	93	76	82
Andel undersøkelser som fører til tiltak, prosent	36,9	41,1	38,0	37,5	34,2	-	42,8

Tabell: Nøkkeltall for barnevern. Fræna kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 10 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: H1. Konsern - Barnevern - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Tekniske tjenester

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe10	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 12 ukers frist (kalenderdager)	-	80	40	67	52	-	39
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 3 ukers frist (kalenderdager)	-	20	20	19	18	15	18
Brutto driftsutgifter pr km kommunal veg	158 072	76 400	87 210	88 169	76 321	91 093	125 104

Tabell: Nøkkeltall for tekniske tjenester. Fræna kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 10 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: J. Kommune. Plansak, byggesak, oppmåling, kulturminner, natur og nærmiljø - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

KOSTRA: M. Samferdsel - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Bolig

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe10	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Dekningsgrad (antall boliger)	15	15	15	14	14	21	21
Kommunalt disponerte boliger pr 1000 innbyggere							

Tabell: Nøkkeltall for bolig. Fræna kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 10 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: N1. Konsern - Bolig - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Kultur

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe10	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter for kultursektoren pr innbygger	879	915	967	1 123	920	1 520	1 991
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge pr innbygger 6-20 år	-27	30	57	26	11	413	826

Tabell: Nøkkeltall for kultur. Fræna kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 10 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: K1. Konsern - Kultur - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Vedlegg 2: Befolkning

Befolkningsutvikling

1.1.2016 var det 9 717 innbyggere i Fræna kommune.

Fræna kommune	Faktisk tall	Framskriving basert på 2014-tall			
	2015	2020	2025	2030	2040
0-5 år	703	753	772	787	796
6-12 år	929	904	933	969	999
13-15 år	369	414	396	415	440
16-19 år	532	549	571	538	584
20-44 år	3093	3161	3283	3357	3396
45-66 år	2747	2772	2827	2913	3057
67-79 år	1003	1262	1378	1399	1553
80 år eller eldre	411	440	552	745	971
I alt	9787	10255	10712	11123	11796

Tabell: Faktisk antall innbyggere og innbyggere fordelt på aldersgrupper per 1.1.2015 og prognose for 2020, 2025, 2030 og 2040 basert på 2014-tall – Fræna kommune

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune (SSB)

Demografisk sårbarhet

Demografisk sårbarhet			NORDREGIO (Nordic Centre for Spatial Development) laga i 2011 eit kart over demografiske sårbarheiter i Norden basert på 10 indikatorar. Desse indikatorane vart vurdert opp mot nordiske gjennomsnitt. Møre og Romsdal fylkeskommune har brukt same indikatorane, men vurdert opp mot snitt for Noreg i 2014. Møre og Romsdal kjem ut med sårbarheit på 7 av indikatorane. Den gjennomsnittlege skåren for kommunane i fylket er 7,6. Store delar av Møre og Romsdal kjem dårleg ut samanlikna med landet. Særleg gjeld det indikatorane knytt til kjønnsbalanse og kor stor del av befolkninga som er i aldersgruppene 25-54 samt 65 og eldre. På desse indikatorane har 33 av våre 36 kommunar verdiar som blir vurdert som sårbare. Forklaring: Verdi 0: Likt eller betre enn landet Verdi 1: Dårlegare enn landet
Indikator	Møre og Romsdal	Fræna kommune	
Dødelegheitsrate	1	1	
Fødselsrate	1	0	
Netto tilflytting	0	0	
Del befolkning 0-14 år	0	0	
Del befolkning 15-24 år	0	0	
Del befolkning 25-54 år	1	1	
Del befolkning 55-64 år	1	1	
Del befolkning 65 år og eldre	1	1	
Kvinneoverskot	1	1	
Over 95 kvinner per 100 menn, 15-64 år	1	1	
Tal sårbarheiter	7	6	

Tabell: Demografisk sårbarhet 2014

Kjelde: Møre og Romsdal fylkeskommune, Kommunestatistikk 2015 – Fræna kommune

Folketall 2005 til 2035 (middel nasjonal vekst nyttet til framskriving)

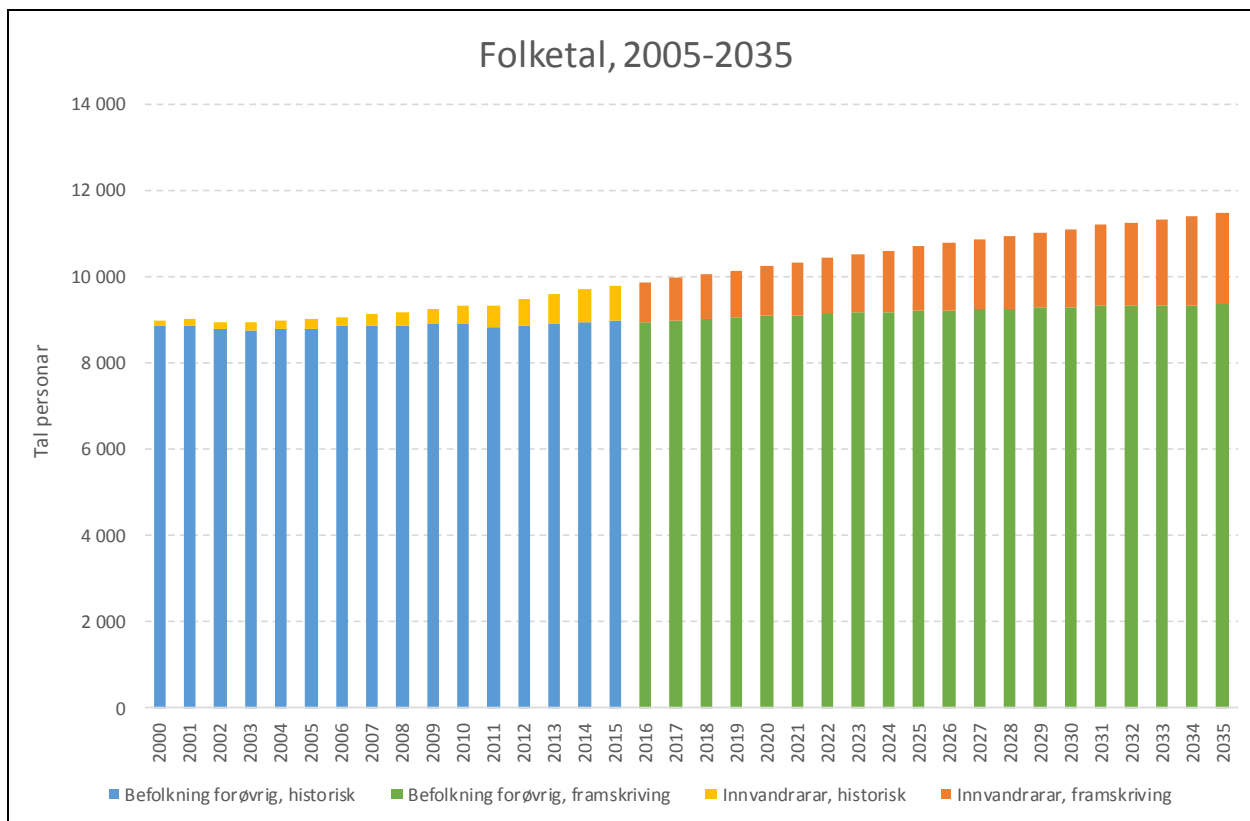

Diagram: Folketall Fræna kommune. Middels nasjonal vekst er brukt til framskriving – alternativ MMMM

Kjelde: Møre og Romsdal fylkeskommune kommunestatistikk 2015 (basert på tall fra SSB)

Innvandrere etter et utvalg nasjonaliteter for perioden 2013 til 2015

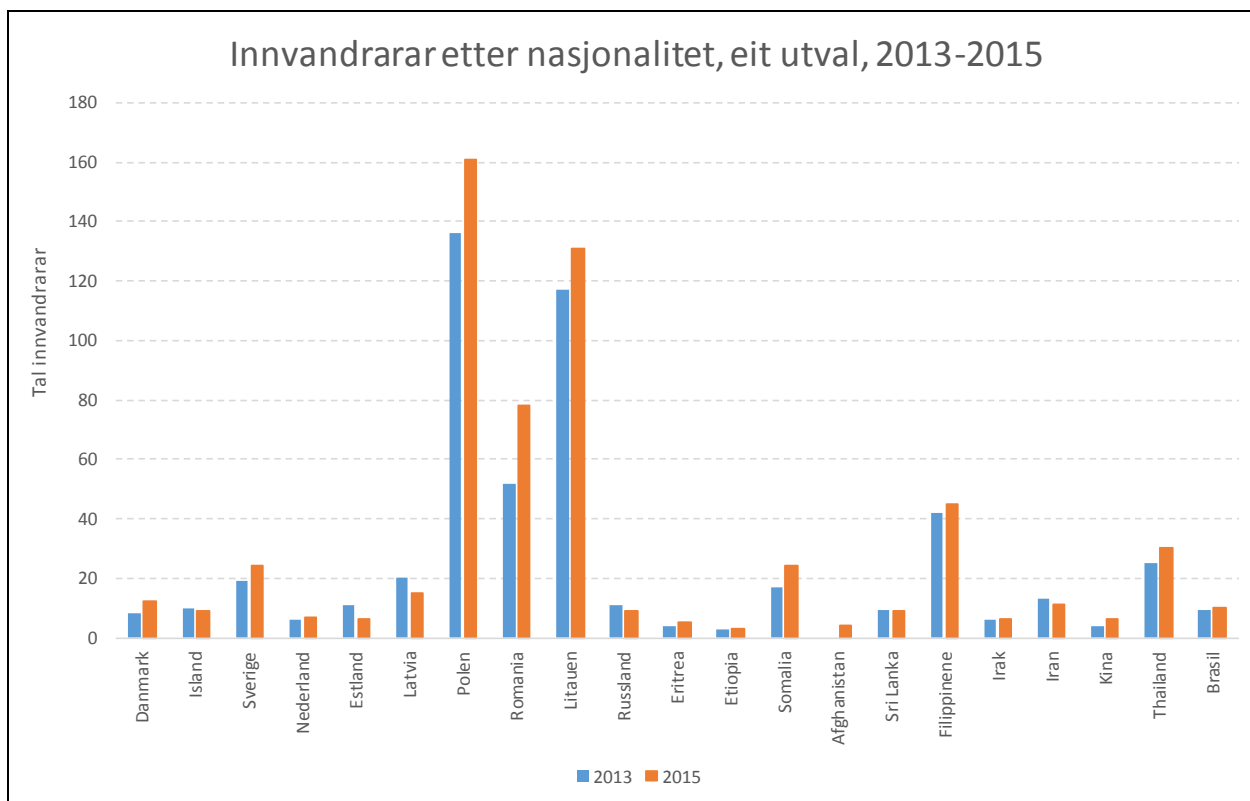

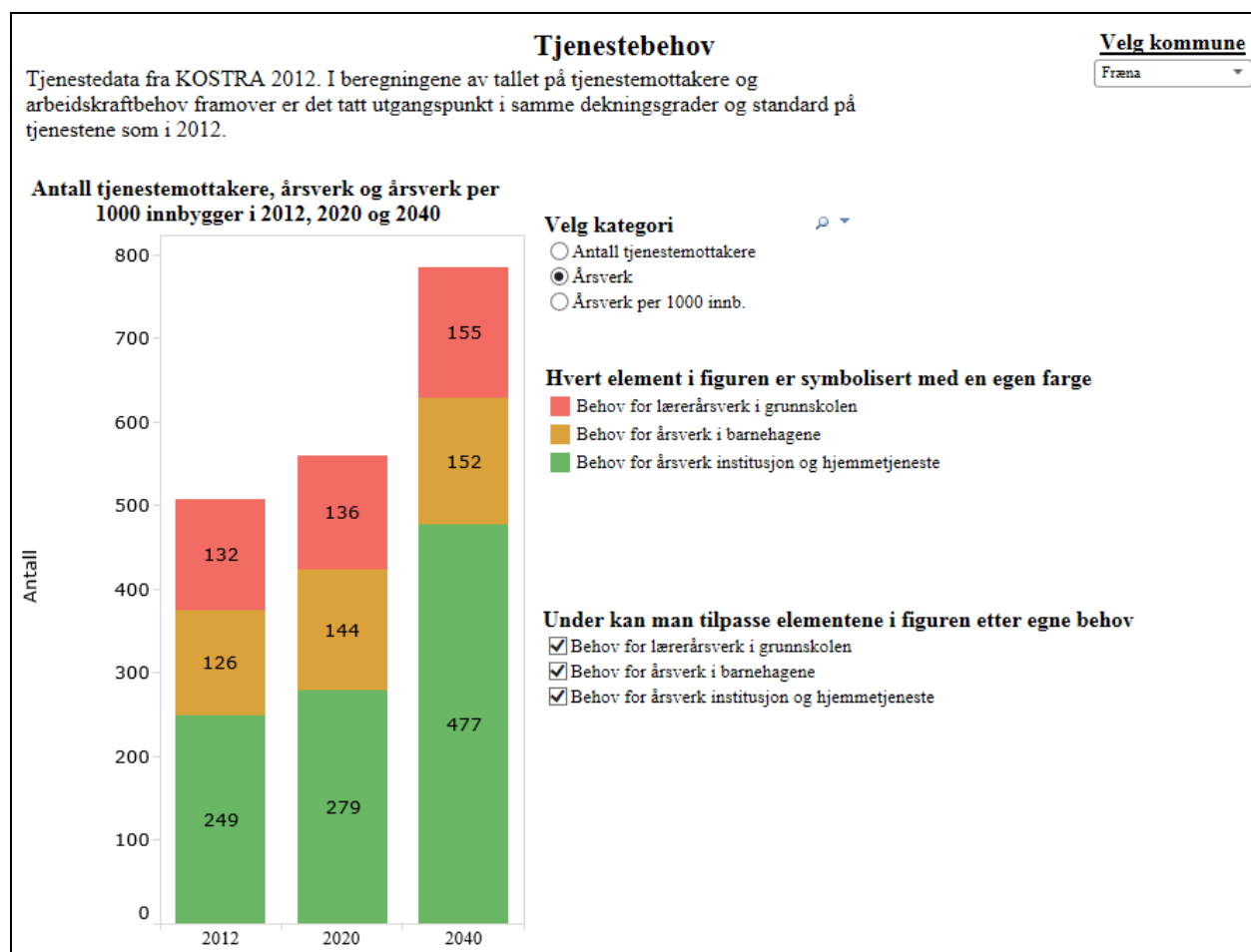
Diagram: Folketall Fræna kommune. Innvandrarak etter nasjonalitet, eit utval, 2013-2015

Kjelde: Møre og Romsdal fylkeskommune kommunestatistikk 2015 (basert på tall fra SSB)

Vedlegg 3: Kompetanse

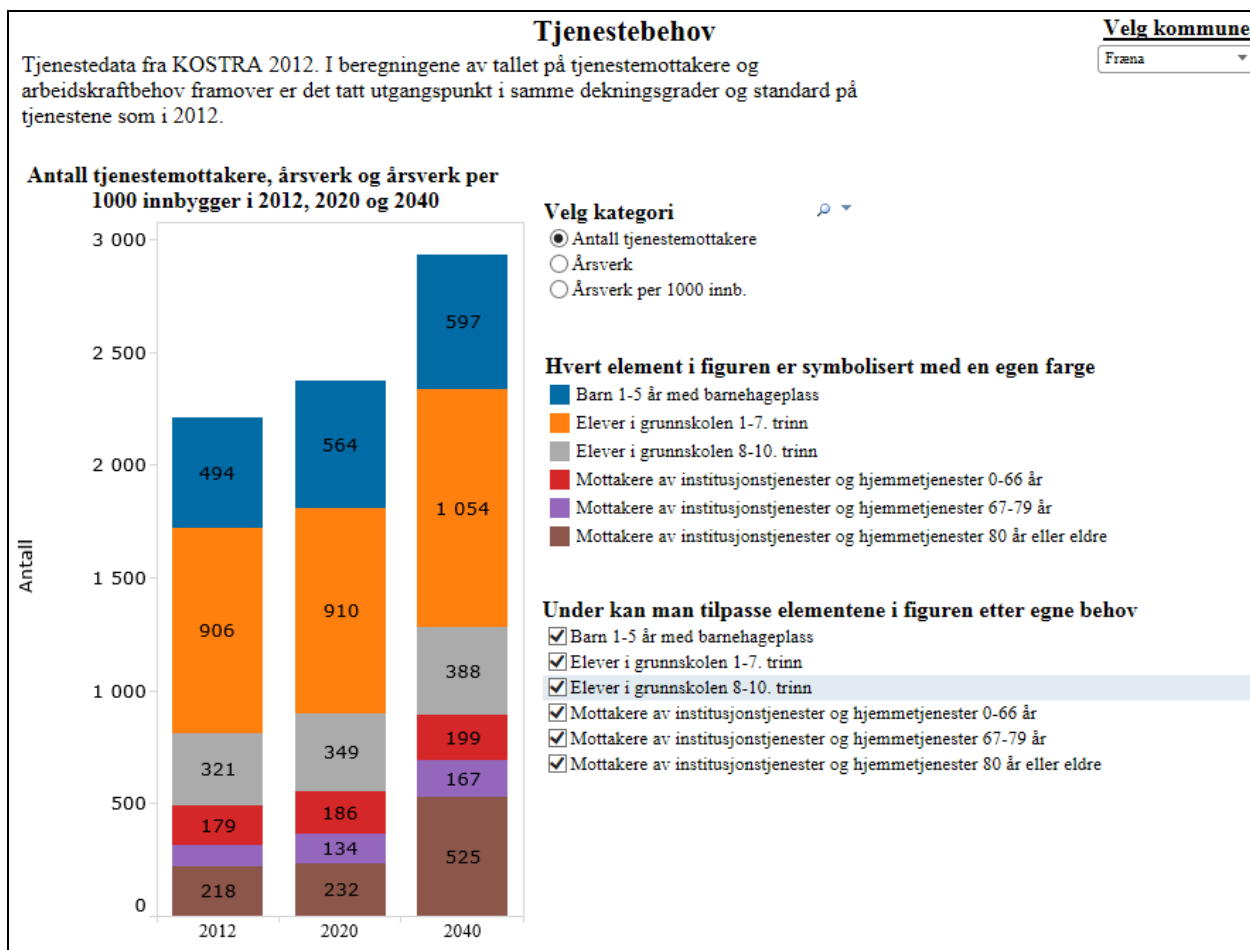
Kommunedata viser historiske befolkningstall og befolkningsframskrivninger, informasjon om framtidig tjeneste- og arbeidskraftbehov, inntekter og informasjon om produktivitet og effektivitet i den enkelte kommune. Hensikten er å gjøre dataene mer tilgjengelig for at kommunene og andre kan få tilgang på informasjon som kan bidra til god styring og planlegging i egen kommune. [Kommunedata \(regjeringen.no\)](http://kommunedata.regjeringen.no)

Under vises tjenstedata fra KOSTRA 2012. I beregningene av tallet på tjenstemottakere og arbeidskraftbehov framover er det tatt utgangspunkt i samme dekningsgrader og standard på tjenestene som i 2012. Tabellen viser beregnet behov i Fræna kommune for lærerårsverk i skolen, årsverk i barnehagene og årsverk i institusjon og hjemmetjenesten i 2020 og 2040.

Tabell: Tjenestebehov i Fræna kommune i 2020 og 2040.

Kilde: Kommunedata (<http://kommunedata.regjeringen.no/tjenestebehov/>)

Tabell: Tjenestebehov i Fræna kommune i 2020 og 2040.

Kilde: Kommunedata (<http://kommunedata.regjeringen.no/tjenestebehov/>)

Vedlegg 4: Barn og unge

Kommunebarometeret 2016 (grunnskole, barnehage og barnevern)

Kommunebarometeret er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 124 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Den gir en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver. Tallene er i hovedsak hentet fra KOSTRA, foreløpige tall for 2015. I tillegg er det hentet offentlig statistikk fra en del andre kilder.

Fræna kommune	Grunnskole		Barnehage		Barnevern	
	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år
Plassering	357	13	423	0	184	18

Tabell: Fræna kommunes plassering for grunnskole, barnehager og barnevern på kommunebarometeret 2016.

Kilde: KS Kommunebarometeret 2016 (endelig versjon 22.6.2016). Ytterligere informasjon: [Kommunebarometeret](#) (forklaring og tabeller)

Gjennomføring videregående skole

Møre og Romsdal fylkeskommune har de siste årene bestilt gjennomføringstall fra SSB som viser hvordan det går med det enkelte kull. Nedenfor viser oversikt over gjennomføringstall for 2009-kullet, fordelt på den enkelte kommune.

		Andel				
		Fullført med studie- eller yrkeskompetanse		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		
Kommune	I alt	Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videre- gående opplæring	Gjennomført VKII eller gått opp til fagprøve, ikke bestått	Sluttet underveis
Møre og Romsdal	3439	57,0	16,3	6,4	5,4	14,9
1502 Molde	326	61,7	16,0	8,3	3,4	10,7
1535 Vestnes	98	55,1	16,3	4,1	5,1	19,4
1539 Rauma	102	53,9	19,6	11,8	1,0	13,7
1543 Nesset	45	51,1	26,7	2,2	4,4	15,6
1547 Aukra	40	55,0	15,0	12,5	12,5	5,0
1548 Fræna	129	47,3	10,9	7,8	6,2	27,9
1551 Eide	61	57,4	18,0	4,9	6,6	13,1
1557 Gjemnes	46	58,7	19,6	4,3	4,3	13,0
1563 Sunndal	98	55,1	22,4	3,1	7,1	12,2

Tabell: Gjennomføring videregående skole i Fræna kommune

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune

Folkehelseprofil – et utvalg faktorer Fræna kommune

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jf. lov om folkehelsearbeid.

Faktorer	Virksomhet	Fræna kommune	Fylke	Norge
Lavinntekt (husholdninger) 0-17 år (prosent)		10	8,7	11
Barn av enslige forsørgere		16	14	15
Arbeidsledige 15-29 år		3,5	2,3	2,7
Ensomhet, Ungdata		-	17	18
Trives på skolen, 10 klasse		84	86	85
Alkohol – har vært beruset		-	12	14
Fornøyd med lokalmiljøet; Ungdata		-	71	70

Tabell: Folkehelseprofil – et utvalg faktorer for Fræna kommune. Tall i prosent.

Kilde: Folkehelseinstituttet, avdeling for helsestatistikk. For ytterligere informasjon: [Folkehelseprofil](#)

Vedlegg 5: Helse og omsorg

Kommunebarometeret 2016 (helse, omsorg og velferdstjenester)

Kommunebarometeret er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 124 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Den gir en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver. Tallene er i hovedsak hentet fra KOSTRA, foreløpige tall for 2015. I tillegg er det hentet offentlig statistikk fra en del andre kilder. Plasseringer som Fræna kommune oppnådde på sentrale områder gjengis under.

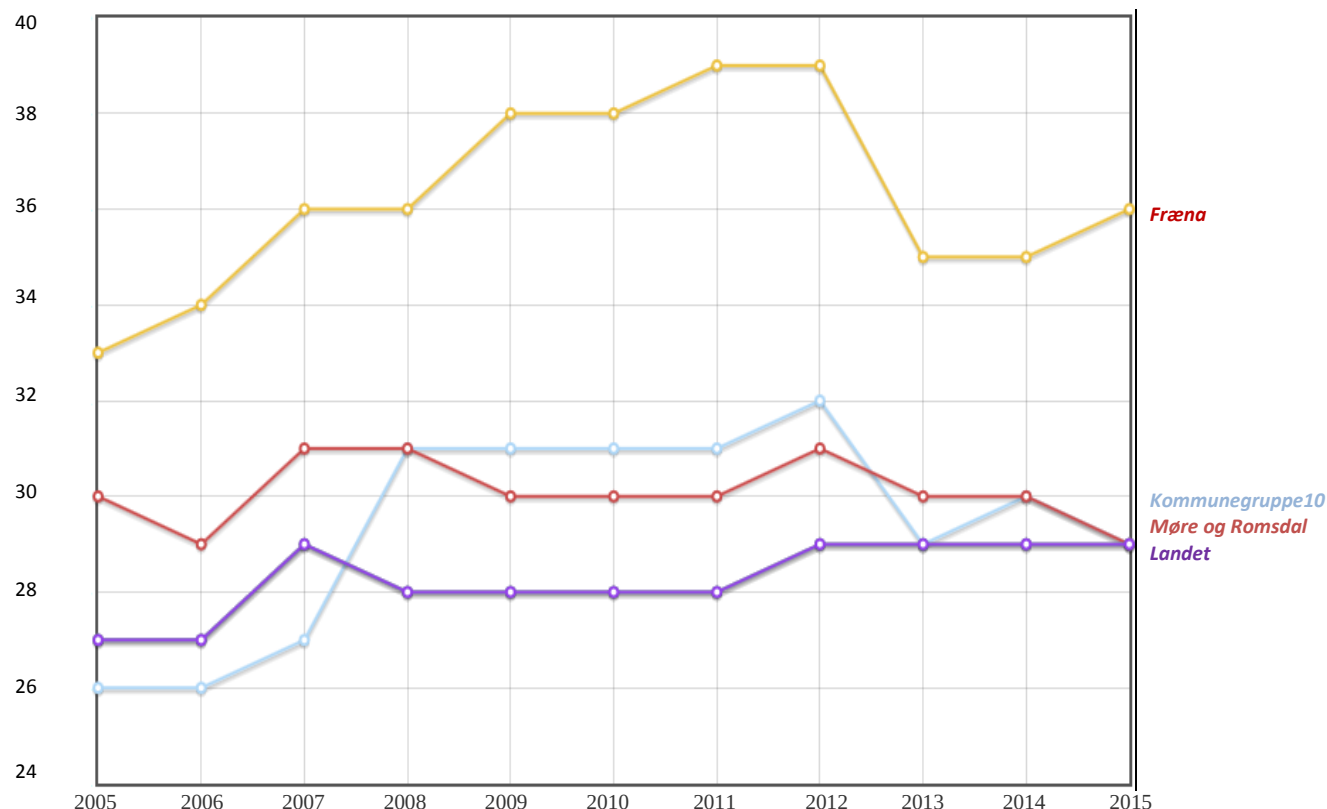
Fræna kommune	Eldreomsorg		Helse		Sosial	
	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år
Plassering	48	31	177	-53	245	36

Tabell: Fræna kommunes plassering for helse, omsorg og velferdstjenester på kommunebarometeret 2016.

Kilde: KS Kommunebarometeret 2016 (endelig versjon 22.6.2016). Ytterligere informasjon: [Kommunebarometeret](#) (forklaring og tabeller)

Andel plasser i institusjon og heldøgnsbemannet bolig i prosent av befolkning 80+

Indikatoren viser tilbudet på heldøgns plasser på institusjon og i kommunalt disponert bolig i forhold til befolkningen 80 år og over. I bolig telles antall beboere, i institusjon antall plasser (korrigert for utleie). Plasser i institusjon (sykehjem, aldershjem, boform m/ heldøgns omsorg og pleie), korrigert for utleie over kommunegrensene, inkludert private institusjoner samt beboere i bolig med heldøgns bemanning, inkludert boliger for personer med utviklingshemming (PU-boliger).

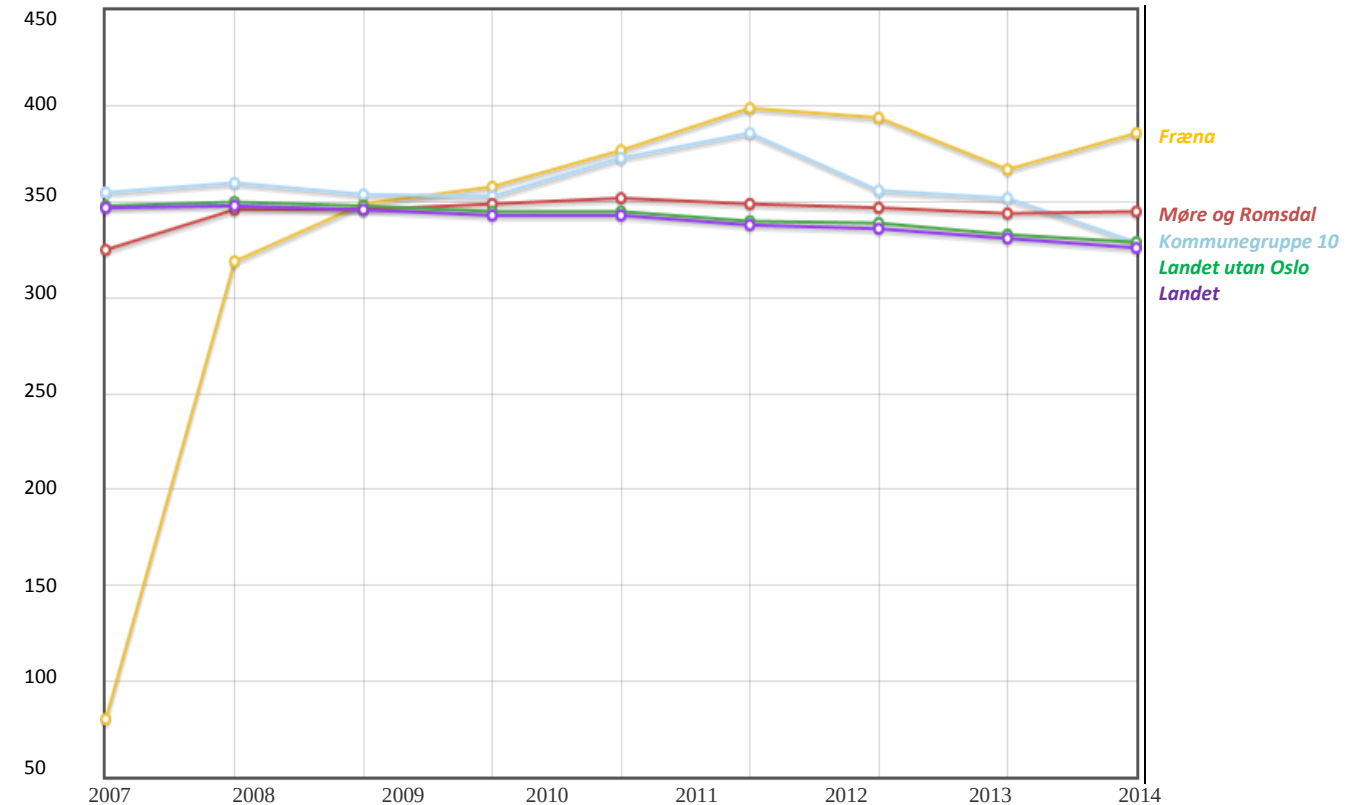

Tabell: Andel plasser i institusjon og heldøgnsbemannet bolig i prosent av befolkningen 80+ (KOSTRA).

Kilde: KOSTRA (ureviderte tall per 18.3.2016) for Fræna kommune og sammenligningsgrupper. Ytterligere informasjon: SSB.no

Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innbygger 80 år og over

Andel av innbyggerne i aldersgruppen 80 år og over som mottar hjemmetjenester til hjemmeboende. Mottakere av hjemmetjenester i hjemmet 80 år og over registrert pr 31.12. Data er hentet fra IPLOS-registeret. Innbyggere 80 år og over pr 31.12., data er hentet fra SSBs befolkningsstatistikk. Med hjemmetjenester i hjemmet menes følgende tjenester i IPLOS: Praktisk bistand: daglige gjøremål, Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål, Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent, Avlastning - utenfor institusjon, Omsorgslønn, Pleie og omsorg utenfor institusjon (hjemmesykepleie).

Tabell: Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over (KOSTRA) 2007 til 2014.

Kilde: KOSTRA (ureviderte tall per 18.3.2016) for Fræna kommune og sammenligningsgrupper. Ytterligere informasjon: SSB.no

Vedlegg 6: Sykefravær

Kommunestatistikk sykefravær utarbeidet av KS for perioden 4. kvartal 2014 til 3. kvartal 2015.

Sykefravær Kommune	Samlet	Lege- meldt	Egen- meldt	Arbeidsgiver- perioden	Utenfor arbeidsgiver perioden	Kvinner	Menn	Heltids- ansatte	Deltids- ansatte
Molde kommune	9,44	8,03	1,41	4	5,44	11,06	4,35	8,91	10,45
Vestnes kommune	12,2	11	1,2	4,06	8,14	13,52	5,79	11,24	13,36
Rauma kommune	10,02	9,15	0,86	3,34	6,67	10,88	6,67	10,95	8,8
Neset kommune	10,39	9,32	1,07	4,33	6,06	11,88	2,16	7,57	12,2
Aukra kommune	8,92	7,4	1,52	4,91	4,01	10	4,94	9,2	8,63
Fræna kommune	10,04	9	1,04	4,02	6,02	10,83	6,47	9,66	10,56
Eide kommune	11,01	9,88	1,13	3,83	7,18	11,95	4,4	10,8	11,3
Gjemnes kommune	9,34	8,19	1,15	5,56	3,78	9,72	6,6	12	7,87
Sunndal kommune	8,64	7,3	1,34	6,8	1,84	9,77	3,65	7,81	9,82
Kommuner	9,93	8,6	1,33	4,27	5,66	11,03	6,06	9,53	10,59

Tabell: Sykefravær knyttet til type sykemelding i kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)

Virksomhet Kommune	Under- visning	Turnus- personell	Annet Personell	Adm	Under- visning	Barne- hage	Helse pleie omsorg	Samferdsel teknikk	Annet
Molde kommune	7,2	12,17	8,45	7,21	7,07	11	11,34	7,3	4,27
Vestnes kommune	5,82	15,21	11,57	2,98	6,97	15,42	14,76	3,44	
Rauma kommune	11,62	11,09	8,84	6,21	10,27	7,3	11,79	6,4	
Neset kommune	4,65	15,22	8,57	4,24	5,37	16,39	13,93		
Aukra kommune	8,03	10,29	8,51	8,14	7,18	12,95	9,79		
Fræna kommune	8,7	11,11	9,77	5,41	7,9	16,3	11,65	5,74	7,35
Eide kommune	10,38	11,25	11,11	9,42	8,54	15,4	12,11		
Gjemnes kommune	7,43	11,79	7,94		7,53	14,18	9,9		
Sunndal kommune	4,25	12,46	7,8	8,62	4,58	8,31	11,8	6,64	5,68
Kommuner	8,17	12,07	9,5	7,36	8,46	12,56	11,35	6,67	8,33

Tabell: Sykefravær knyttet til sykemelding i ulike virksomheter/ etater i kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

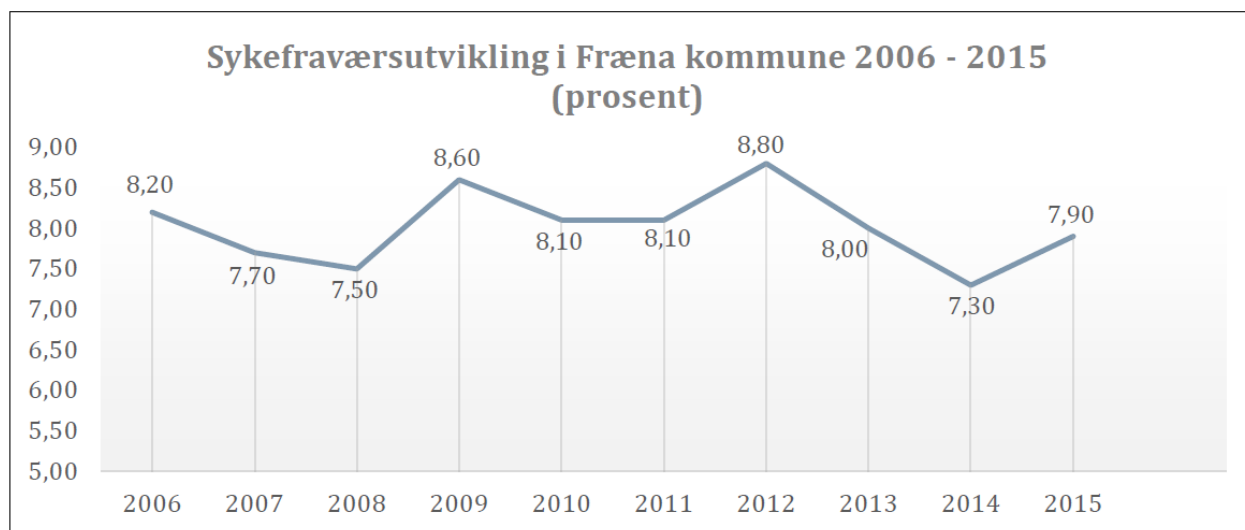
Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)

Sykefravær utvikling over tid ([KS kommunestatistikk](#))

Periode Kommune	4. kvartal 2012 - 3.kvartal 2013	2. kvartal 2013- 1.kvartal 2014	4. kvartal 2013 - 3.kvartal 2014	2. kvartal 2014- 1.kvartal 2015	4. kvartal 2014- 3.kvartal 2015
Molde kommune	9,26	9,07	9,60	9,74	9,44
Vestnes kommune	9,85	11,61	12,58	11,63	12,20
Rauma kommune	9,43	9,80	9,45	10,44	10,02
Neset kommune	9,98	11,64	12,39	10,53	10,39
Aukra kommune	9,38	11,26	11,32	10,19	8,92
Fræna kommune	9,11	9,05	9,09	9,33	10,04
Eide kommune	9,27	9,61	9,40	8,98	11,01
Gjemnes kommune	8,28	7,81	9,67	8,55	9,34
Sunndal kommune	7,94	8,10	7,66	8,70	8,64

Tabell: Sykefravær knyttet til kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)

Kilde: Fræna kommune, Årsmelding 2015

Vedlegg 7: Utgiftsbehov, kommunens frie inntekter, kommunebarometer

Utgiftsbehovet er et anslag på hvor mye det vil koste for kommunene samlet å gi velferds-tjenester til innbyggerne sine. Utgiftsbehov for hver enkelt kommune blir beregnet i utgiftsutjevningen ved hjelp av behovsindeksen.

Objektivt utgiftsbehov:

- «Angir» innbyggernes forventede behov for tjenester
- Utgiftsutjevningen kompenserer for ulike kostnads- og etterspørselsforhold (demografi og sosioøkonomiske forhold) for at kommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud.
- Kommunens samlede utgiftsbehov måles/vurderes gjennom kostnadsindeksen i inntektssystemet
- Det er også utarbeidet sektorvise delkostnadsnøkler for de store tjenestene som vises i begynnelsen av hver tjeneste i KOSTRA-delen av analysen

Kommunal og moderniseringsdepartementet: [Inntektssystemet for kommunar 2016](#) viser:

		Hoved kostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel
			Pleie og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Adm, landbruk og miljø
NR.	Kommune		Indeks	Indeks	Indeks	Indeks
1	2	3	4	5	6	7
1502	MOLDE	0,9502	0,9940	0,9467	0,9666	0,9164
1535	VESTNES	1,0149	1,1674	1,0397	0,6982	1,1203
1539	RAUMA	1,0952	1,3243	1,0235	0,9474	1,1230
1543	NESSET	1,1326	1,4365	1,0411	0,7088	1,4572
1547	AUKRA	1,1097	1,0549	1,2922	0,9522	1,3030
1548	FRÆNA	1,0495	1,0784	1,1305	0,9248	1,0699
1551	EIDE	1,1376	1,1471	1,2623	0,9352	1,3379
1557	GJEMNES	1,1858	1,3155	1,2852	0,7677	1,5571
1563	SUNNDAL	1,0717	1,3051	1,0209	0,7868	1,1003

		Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Bef. Andel
		Sosialtjeneste	Helse	Barnevern	per 1.7.2015
Kommune		Indeks	Indeks	Indeks	(promille)
1	2	8	9	10	11
1502	MOLDE	0,7102	0,9551	0,9139	5,1161
1535	VESTNES	0,6234	1,1084	1,0281	1,2866
1539	RAUMA	0,5731	1,1194	0,8356	1,4392
1543	NESSET	0,5307	1,2970	0,7775	0,5727
1547	AUKRA	0,5554	1,2660	0,9244	0,6696
1548	FRÆNA	0,7304	1,0995	1,0300	1,8792
1551	EIDE	0,6098	1,1852	1,1180	0,6683
1557	GJEMNES	0,5018	1,4078	0,7856	0,4954
1563	SUNNDAL	0,6828	1,1196	1,0371	1,3843

Tabell: Hovedkostnadsnøkkel og Delkostnadsnøkkel for kommunale sektorer.

Kilde: [Kommunedata](#): Behovsindeksen for Vestnes kommune ([KS's prognosemodell](#))

Kommunedata (regjeringen.no)

Kommunenes frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd og utgjør om lag 76 prosent (80 prosent når en inkluderer momskompensasjon) av kommunesektorens samlede inntekter. Dette er inntekter som kommunene kan disponere fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

Frie inntekter korrigert for variasjonar i utgiftsbehov for kommunane.

Tabellen viser inntekt per innbyggjar i prosent av landsgjennomsnittet. Tal frå 2015.

	<i>Korrigerte frie inntekter, eksklusivt eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter</i>	<i>Korrigerte frie inntekter, inkludert eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter</i>
Kommune	<i>(prosent av landsgjennomsnittet)</i>	<i>(prosent av landsgjennomsnittet)</i>
1502 Molde	98	100
1535 Vestnes	94	93
1539 Rauma	98	100
1543 Nesset	99	104
1547 Aukra	98	189
1548 Fræna	96	102
1551 Eide	97	93
1557 Gjemnes	105	108
1563 Sunndal	99	118
Møre og Romsdal	99	100

Tabell: Elementene i avtalen om inntektssystemet som påvirkes av kommunesammenslåinger.

Kilde: Foreløpige beregninger av endringer i inntektssystemet. Regjeringen.no

Kommunebarometer 2016

Endelige tall for Kommunebarometeret per 22. juni 2016. Første kolonne viser endelig rangering. Den andre kolonnen viser rangeringen av kommunene hvis man ikke hadde vektet for inntektsnivået. Den siste kolonnen viser inntekter som prosentandel av landssnittet (100 = landssnittet). Rangering er oppgitt i forhold til 428 kommuner i landet.

Kommune	Rangering korrigert for inntekt	Endring fra sist år	Rangering uten hensyn til korrigert inntekt	Inntektsnivå – korrigert inntekt (100 = snitt)
Eide kommune	196	-12	292	92,2
Fræna kommune	274	+48	300	101,6
Molde kommune	202	-1	221	101,2
Aukra kommune	283	+16	31	186,5
Nesset kommune	269	-136	280	103,6
Sunndal kommune	173	-51	63	118,5
Vestnes kommune	366	+12	411	93,6
Gjemnes kommune	114	-17	101	106,4
Rauma kommune	188	+ 46	217	100,4

Vedlegg 8: Nytt inntektssystem

1. Den første kolonnen etter kommunenavnet viser fordelingsvirkningen av forslaget til ny kostnadsnøkkel for kommunene. De er beregnet på kriteriedata og utgiftsbehov fra 2014.
2. Den andre kolonnen viser den isolerte effekten av det graderte basiskriteriet. Basistilskuddet vil med denne modellen utgjøre en mindre andel av rammetilskuddet til kommunene. Det resterende beløpet er fordelt på alle kommuner med et likt beløp per innbygger.
3. Den tredje kolonnen viser fordelingsvirkningene av forslag til endringer i de regionalpolitiske tilskuddene og småkommunetilskuddet. I forhold til i 2016 er disse tilskuddene redusert med i underkant av 80 millioner kroner, og dette beløpet tilbakeføres til innbyggertilskuddet med et likt beløp per innbygger (15 kroner).
4. Den fjerde kolonnen viser den totale virkningen av endringene i inntektssystemet, og er summen av de tre foregående kolonnene.
5. Den femte kolonnen viser den isolerte effekten av inntektsgarantiordningen. Denne ordningen skal skjerme kommunene mot en brå nedgang i rammetilskuddet. Den sikrer at nedgangen ikke skal være større enn 300 kroner per innbygger under den gjennomsnittlige veksten på landsbasis. Dette gjør at effekten av det nye inntektssystemet spres over flere år.
6. Den siste kolonnen viser førsteårsvirkningen av det nye inntektssystemet, inkludert inntektsgarantiordningen og anslått vekst i frie inntekter neste år. Veksten i frie inntekter er anslått til 3,45 milliarder kroner, og den er fordelt med et likt beløp per innbygger (668 kroner). Med inntektsgarantiordningen og veksten i de frie inntektene neste år, får alle kommuner en vekst i inntektene neste år.

		Ny kostnadsnøkkel	Basis kriteriet	Regional-politisk tilskudd	Total virkning Nytt inntekts-system	Inntekts-garanti-ordningen	Første års virkning inklusiv vekst i frie inntekter
1502	Molde	4856	1029	396	6281	-1267	22644
1535	Vestnes	2254	-2086	248	416	-322	4575
1539	Rauma	-1526	-1385	320	-2591	0	2382
1543	Neset	431	-164	45	312	-143	2157
1547	Aukra	-870	-2204	52	-3022	1816	1109
1548	Fræna	-3367	-1634	147	-4854	1448	3132
1551	Eide	478	-2854	52	-2324	1119	1108
1557	Gjemnes	-929	-1218	-1602	-3749	2851	826
1563	Sunndal	2418	-2848	537	107	-343	4543

Kilde: [KS](#)

Kommuner som velger å slå seg sammen, skjermes mot endringene i inntektssystemet. De beholder basistilskudd og regionalpolitiske tilskudd på dagens nivå i 15 år, pluss en nedtrapping i fem år, gjennom inndelingstilskuddet. Dette er ikke tatt med i tabellen.

Vi viser også til Prop. 123 S (2015–2016) [Kommuneproposisjonen 2017](#)